

CAROLI SIGONII

DE REPVB=

LICA HEBRAEORVM

LIBER QVINTVS.

Qui de personis sacris inscribitur.

De Generibus Sacrarum personarum.

CAP. I.

DIRIGE me in veritate tua Domine, & doce me. Narrabo nomē tuum fratribus meis. Quod enim aliud est nomen tuum, quàm quod inuocant ij, quos tu in sortem vocasti tuam? de quibus hoc mihi libro est differendum. Neque enim, postquam de locis sacris, diebus, & ritibus dixi, relinquitur aliud, quàm vt agam de personis, quæ horum locorum, dierum, rituum, & omnium denique cæremoniarum curam, & custodiam habuerunt. Voco autem personas sacras, quæ aut in ministerio diuino versatæ sunt, aut quo quo modo Dei voluntatem, ac legem exposuerunt. Hi verò fuere Pontifices,

tifices, Sacerdotes, Leuitæ, Cantores, Iani-
tores, & Nathinæi. Item Nazaræi, Prophe-
tæ, & Scribæ cum sectis eorum. Horum au-
tem officia cum explicabimus, simul etiam
munera Leuiticæ tribus, quæ secretâ à cete-
ris fuit, expediemus; quia huic religionis,
reliquis ipsius administratio Reipublicæ
obtiget. Leuitas enim, vt Numerorum ter-
tio scriptum est, sibi aſciuit Deus pro pri-
mogenitis Hebræorum, quos sibi destina-
rat iam tum, cum primigenas Aegyptio-
rum perculerat Quos vt forte prædiorum
orbauit, sic summis alijs præmij, atque ho-
noribus decorauit, nam & participes eo-
rum, quæ Deo à gratis hominibus offere-
bantur, effecit, & solum cultum Dei tracta-
re, tanquam curam fortemq; propriam vo-
luit, sic enim xvij. ad Aaron loquens adie-
cit: *In terra eorum nihil possidebis, nec habebis
partem inter eos. ego pars, & hereditas tua in
medio filiorum Israël. filys autem Leui dedi om-
nes decimas Israël in possessionem pro ministe-
rio, quo seruiunt mihi in Tabernaculo fœderis.*
Ordiamur ergo à Pontificibus.

De Pontificibus. CAP. II.

VT autem omnium sacrorum principa-
tum tenuere ij, qui Sacerdotes dicti
sunt, sic inter omnes sacerdotes excelluit is,
quem

quem Pontificem appellarunt Itaque in sacris libris non solum sacerdos, sed etiam sacerdos primus, sacerdos magnus, sacerdotum princeps, siue more Latino, Pontifex nuncupatur. quo constituto reliqui simpliciter sacerdotes, & sacerdotes secundi, siue secundi ordinis appellati. vt xxiiij. quarti Regum: *Præcepit Iosias rex Helcia sacerdoti magno, & sacerdotibus secundi ordinis, & ianitoribus. & iiij. Iudith: Eliachim sacerdos Domini magnus. & iiij. Neemiæ. Elias sacerdos magnus. & xxv. Regum: Abstulit princeps militie Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum.* recte. Saraias enim pontificatu maximo, Sophonias simplici sacerdotioungebatur. Si ergo tanta in sacris ipsius pontificis auctoritas fuit, vt cæteris omnibus dignitate præstiterit, profectò qui diserte pōtificatum expresserit, magna fundamenta ad reliqua intelligenda posuerit. Dicamus igitur de pontifice, lectore ante admonito, quoniam Deus Aaronem Moysis fratrem ex tribu Leui pontificem, filios verò eius sacerdotes constituit, propterea quæ de Aarone dicentur, ad pōtificem, quæ de filijs, ad sacerdotes referenda videri; prætereà verò, quoniam Deus Exodi xxviiij. Tabernaculo explicito, de Pontifice ita præcepit, vt primum de vestibus eius, deinde de

de consecratione, tum de conditionibus, ad extremum de muneribus egerit, ob id & nos quoq; eundem ordinem in docendo cōseruatuos.

Vestes ergo pontificiæ fuere octo, Superhumera-
 le, Rationale, Tunica hyacinthina, Tunica linea stricta, Feminalia linea, Balthus, Tiara, & Lamina aurea, his enim Deus mandauit Moyse, vt Aaronem Pontificem designatum indueret. Non grauior in hoc quoque primum verba referre legis, deinde ea alienis auctoritatibus illustrare, sic igitur Deus SUPERHUMERALI præcepit: *Facient Superhumera-
 le de auro & hyacintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & bysso retorta, opere polymito. duas oras iunctas habebit in utroq; latere summitatum, ut in vnum redeant. sumesq; duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israë. sex nomina in lapide vno, & sex reliqua in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum.* Adijcit inde de RATIONALI hoc modo: *Rationale quoq; iudicij facies opere polymito iuxta texturam Superhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & bysso retorta. quadrangulum erit, & duplex mensuram palmis habebit tam in longitudine, quam in latitudine. ponesq; in eo quatuor ordines lapidum, in primo versu erit lapis sardius, & topazius, et smaragdus,*

ragdus, in secundo carbunculus, saphirus, et iaspis, in tertio Ligurius, & Achates, & amethystus, in quarto chrysolitus, onychinus, & berillus, inclusi auro erunt per ordines suos, habebunt nomina filiorum Israël, duodecim nominibus celebrantur singuli nominibus singularum per duodecim tribus, portabitq; Aaron nomina filiorum Israël coram Domino super utrumque humerum ob recordationem portabitq; Aaron nomina filiorum Israël in Rationali iudicij super pectus suam, quando ingredietur Sanctuarium coram Domino, & gestabit iudicium filiorum Israël in pectore suo in conspectu Domini sepe. Pergit inde de TVNICA HYACINTHINA his verbis Facies & Tunicam superhumeralis totam hyacinthinam, in cuius medio supra erit capitium, & ora per gyrum eius textilis, sicut fieri solet in extremis vestium partibus, ne facile rumpantur, deorsum verò ad pedes eiusdem tunice per circuitum, quasi mala punica facies ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, mistis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum sit aureum, & malum Punicum, & vestietur ea Aaron in officio ministerij, ut audiat sonitus, quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur. Inde subiicit breui de Tunica LLNEA STRICTA, & reliquis, inquit: Strngesq; TVNICAM bysso, & TIARAM byssi.

byssinam facies, & BALTHHEVM opere plumarum. Facies & LAMINAM de auro purissimo, in qua sculpes opere celatoris Sanctum Domino ligabisq; eam vitia hyacinthina, & erit super tiaram imminens fronti pontificis portabitq; Aaron iniquitatem eorum, quæ obulerunt, & sanctificauerunt filij Israël in cunctis muneribus, & donarijs suis. Erit autem lamina semper in fronte eius, ut placatus sit ei dominus. Ad extremum adduntur etiam FEMINALIA, his verbis: Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis suæ à renibus, usque ad femora, & utentur eis Aaron, & filij eius, quando ingredientur Tabernaculum Testimonij, vel quando propinquant altari, ut ministrent in Sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Hæc præcipiuntur in Exodo, facta verò narrantur Leuitici viij. ita: *Moses vestruit Aaron Subucula linea, accingens eum Baltheo, & induens Tunica hyacinthina, & desuper humerale imposuit, quod astringens cingulo, aptauit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas. Cidari quoque texit caput, & super eam contra frontem posuit Laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut præceperat ei Dominus.* Atque hæc quidem in Lege.

Qualia verò hæc vestimenta fuerint, clarius Iosephus exposuit, qui stante templo floruit, à quo S. Hieronymus hæc epistola

cxviiij. sumpsit, quæ in hunc locum rei declarandæ causâ intexere libuit.

Lineis feminalibus, quæ usque ad genua, & poplites veniunt, verenda celantur, & superior pars sub umbilico vehementer astringitur, ut si quando expediti maculant victimas, tauros, & arietes trahunt, portantiq; onera, & in officio ministrandi sunt, etiam si lapsi fuerint, & femora reuelauerint, non pateat quod opertum est. Refert Iosephus hæc feminalia de bysso retorta solere contexi, & postquam incisa fuerint, acu consui, non enim in tela posse eiusmodi fieri.

Secunda ex lino tunica talaris, duplici sindone, quam & ipsam Iosephus byssinâ vocat, quod in Hebræo sermone in lineam vertitur, hæc adheret corpori, & tam arcta est, & strictis manibus, ut nulla omninò in veste sit ruga, & usque ad crura descendat. Hanc vulgarem camisiam possis dicere.

Tertium genus est vestimenti cingulum, vel baltheus, vel zona. Hoc in similitudinem pellis colubri, qua exiit senectutem, sic in rotundum textum est, ut marisupiam longius putes. textum est autem subiegmine cocci, purpura, hyacinthi, & stamine byssino ob decorem, & fortitudinem, atque ita polymita arte distinctum, ut diuersos flores, ac gemmas artificis manu non textas, sed additas arbuteris. Lineam tunicam, de qua diximus, inter umbilicum, ac pectus hoc stringunt

fringunt baltheo, qui quattuor digitorum habens latitudinem, atque ex una parte ad crura dependens, cum ad sacrificia cursæ, & expeditione opus est, in lauum humerum retorquetur.

Quartum genus est vestimenti rotundum pileolum. quasi sphaera media sit diuisa, & pars una ponatur in capite. tiaram Graeci, & nostri appellant non habet acumen in summo, nec totum vsque ad comam caput tegit. sed tertiam partem à fronte inopertam relinquit, atque ita in occipito vitia constrictum est, ut non facile labatur ex capite. Est autem byssinum, & sic fabre opertum linteolo. ut nulla acus vestigia intrinsecus appareant. His quatuor vestimentis, id est, feminalibus, tunica linea cingulo. & pileo tam sacerdotes, quàm pontifices utuntur. reliqua quatuor proprie pontificum sunt.

Quorum unum est tunica talaris tota hyacinthina ex lateribus eiusdem coloris assutas habens manicas, & in superiori parte, qua collo induitur, aperta, quod vulgò capitium vocant, oris firmissimis ex se textis, ne facile rumpatur, in extrema parte, id est, ad pedes septuaginta duo sunt tintinnabula, totidem mala Punica, vsdem contexta coloribus, ut supra cingulum inter duo tintinnabula unum malum est, inter duo mala unum tintinnabulum, & alterutrum sibi media sint.

Sextum est vestimentū, quod Hebraica lingua dicitur Ephod id est, Superhumeralē, & solis conuenit pontificibus ex hyacintho, bysso, cocco purpura, & auro contextum. Auri lamina mira tenuitate tenduntur, ex quibus secula filia, torquentur cum subtegmine trium colorum hyacinthi, cocci, purpure, & cum stamine byssino, & efficitur palliolum mirae pulchritudinis, perstringens fulgore oculos in modum caracallarum, sed absque cucullis. contra pectus nihil contextum est, & locus futuro Rationali derelictus. in utroque humero habet singulos lapides clausos, & astrictos auro. onychini, aut smaragdi ab interpretibus versi. Iosephus sardonicas vocat. & in singulis lapidibus sena patriarcharum nomina sunt, quibus Israëliticus populus diuiditur, in dextero humero maiores filij Iacob, in lauo minores scripti sunt, ut pontifex ingrediens Sancta Sanctorum nomina populi, pro quo rogaturus est Dominum, portet in humeris.

Septimum vocatur Rationale. Pannus est breuis ex auro, & quattuor textus coloribus isdem, quibus Superhumeralē, habens magnitudinem palmi per quadrum, & duplex, ne facile rūpatur. intexti sunt enim ei duodecim lapides mirae magnitudinis, atque pretij per quattuor ordines, ita ut in singulis versiculis terni lapides collocentur. in primo ordine sardius, topazius, smaragdus ponitur, in secundo carbunculus

lus, sapphirus, iaspis, in tertio lyncurius, achates, amethystus: in quarto chrysolitus, onychinus, berillus, satisq; miror, cur hyacinthus pretiosissimus lapis horum numero non ponatur, nisi forte ipse est alio nomine lyncurius. in singulis lapidibus secundum etates duodecim tribuum sculpta nomina sunt. Per quattuor Rationalis angulos quattuor annuli sunt aurei, habentes contra se in superhumerali alios quatuor, ut cum appositum fuerit Rationale in loco, quem in Ephod diximus derelictum, annulus veniat contra annulum, & mutuo sibi vittis copulantur hyacinthinis. Porro ne magnitudo, & pondus lapidum contexta stamina rumperent, auro ligati sunt, atque conclusi, nec sufficit hoc ad firmitatem, nisi & cathena ex auro fierent, quae ob pulchritudinem fistulis aureis tegetur, haberentq; et in Rationali supra duos maiores annulos, qui uncinis superhumeralis aureis neclerentur, & deorsum alios duos, nam post tergum in superhumerali contra pectus, & stomachum ex utroque latere erant annuli aurei, qui cathenis cum Rationalis inferioribus annulis iungebantur, atque ita fiebat, ut astringerentur & Rationale Superhumerali, & Superhumerali Rationali, ut una textura contra videntibus putaretur.

Octava est lamina aurea, in qua est scriptum nomen Dei Hebraicis quattuor litteris, quod a-

pud illos ineffabile nuncupatur. Hic super pileolum lineam, & commune omnium sacerdotum in pontifice plus additur, ut in fronte vitæ hyacinthina constringatur, totamq; pōtificis pulchritudinem Dei vocabulum coronet, ac protegat.
 Hæc S. Hieronymus ex Iosepho.

Apud eundem porrò Iosephum quædam alia memorabilia ab illo prætermissa leguntur, ut de lapidibus Superhumeralis, & Rationalis, & pileo hyacinthino. Nam de lapidibus sic scribit: *Lapides, quos ferebat super humerum pontifex, erant sardonices cum autem Deus sacrificys adesset, is, qui in dextro humero portabatur, micabat, & splendorem tantum emittebat, ut etiam procul positus illucesceret cum prius ea luce careveret. Per duodecim autem lapides Rationalis Deus victoriam pugnantibus prænuñciabat, tanto enim splendore fulgebant, cum nondum exercitus moueretur, ut omnibus constaret, eorum auxilio adesse Deum.*
Cessavit autem Rationale & sardonix annis iā ducentis, ante quam ego hæc conscriberem, cum DEU S moleste ferret transgressiones legum.
 Quod tempus, si veterum sæculorum memoria repleretur, in regis Ioannis Hyrcani ætatem incurrit. De pileo verò idem sic prodit: *Præter communem, cum sacerdotibus pileam Pontifex alteram, plenum habuit consultum, ex hyacintho variatum, quomodo*
 rana

zona aurea circumdedit, qua tribus ordinibus distincta fuit. super quam in medio floruit calix aureus herbe, quæ à Grecis dicitur hyosciamos, similis. Hoc idem Talmudistæ tradunt de lapidibus Rationalis, qui splendescere desierunt, verum id iam inde à constructione secundi Templi contigisse, narrant. Hæc de vestibus.

Consecratio verò pontificis per septem dies hoc modo facta est. Qui futurus erat sacerdos primum ad altare offerebatur, deinde aqua lauabatur, tum vestibus quas diximus induebatur, inde capiti oleum sanctum infundebatur, demum sacrificio præcipuo facto consecrabatur, atque eius sanguine altare, & vestes aspergebantur. Hæc verò Exodi vicesimo nono sic præcepit Deus: *Sed & hoc facies, ut mihi in sacerdotio consecrentur. Cum laueris Aaron cum filiis suis aqua, indues eum vestimentis Linea, & Tunica, & Superhumerali, & Rationali, quod constringes Baltheo, & pones Tiaram in capite eius, & Laminam sanctam super tiaram, & oleum vntionis fundes super caput eius. atq; hoc ritu consecrabitur. Postquam initiaueris manus eius, applicabis & vitulum coram Tabernaculo Testimonij, & quæ sequuntur. Quæ verò mandata sunt in Exodo, ea perfecta referuntur in Leuitico capite octauo: nempè Aaro-*

nem oblatum, lotum, vestitum, vinctum:
 Moyses congregata omni turba ante fores Taber-
 naculi obtulit Aaron, cumq; lauisset eum, vesti-
 uit pontificem subucula linea, accingens eum bal-
 theo, & induens tunica hyacinthina, & desuper
 humerale imposuit, quod astringens cingulo ap-
 tauit Rationali, in quo erat Doctrina, & veri-
 tas. Cidari quoque texit caput, & super eam
 contra frontem posuit laminam auream, conse-
 cratam in sanctificatione. Tulit & unctionis o-
 ileum, quo liniuit tabernaculum cum omni sup-
 pellectile sua, cumq; sanctificans aspersisset alta-
 re septem vicibus, unxit illud, & omnia vasa e-
 ius, labrumque cum basi sua sanctificauit oleo,
 quod fundens super caput Aaron, unxit eum,
 & consecrauit. Demum affert solemne sacri-
 cium consecrationis, quod hoc modo factum
 est ex mandato Dei: Obtulit vitulum pro pec-
 cato, cumque super caput eius posuisset Aaron
 manus suas, immolauit eum hauriens sangui-
 nem, & tincto digito tetigit cornua altaris per-
 gyrum, quo expiato, & sanctificato sedit reli-
 quum sanguinem ad fundamenta eius, ad ipem
 vero, qui erat super vitalia, & reticulum reco-
 ris, duosq; renunculos cum aruinulis suis adole-
 uit super altare, vitulum cum pelle, & carni-
 bus, & fimo cremans extra castra. Obtulit &
 arietem in holocaustum, super cuius caput cum
 imposuisset Aaron manus suas, immolauit
 eum,

eum, & fudit sanguinem eius per circuitum altaris, ipsumq; arietem in frustra concidens, caput eius, & artus, & adipem adoleuit igni, lotis prius intestinis, & pedibus. totumq; simul arietem incendit super altare, eò quod esset holocaustum suauissimi odoris Domino. Obtulit & arietem secundum in consecrationem sacerdotis, posuitq; super caput eius Aaron manus suas, quem cum immolasset Moyses, sumens de sanguine eius tetigit extremitatem auriculae dexterae Aaron, & pollicem manus eius dexterae, similiter & pedis. reliquum fudit super altare per circuitum, adipem verò, & caudam, omnemque pinguedinem, quae operit intestina, reticulumq; iecoris, & duos renes cum adipibus suis, & armo dextro separauit. Tollens autem de canistro azymorū, quod erat coram Domino, panem absque fermento, et collyridam conspersam oleo, laganumq; posuit super adipes, & armum dextrum, tradens simul omnia Aaron, qui postquam leuauit ea coram Domino, rursum suscepta de manibus eius adoleuit super altare Holocausti, eo quod consecrationis esset oblatio in odorem suauitatis sacrificij Domino. tulitq; pectusculum eleuans illud coram Domino de ariete consecrationis in partem suam, assumensq; unguentum, et sanguinem, qui erat in altari, aspersit super Aaron, & vestimenta eius, cumque sanctificasset eum in vestitu suo, praecepit ei dicens. Coquite carnes ante fores Tabernaculi,

euli, & ibi comedite eas. panes quoque consecra-
 tionis edite, qui positi sunt in canistro, sicut praece-
 pit mihi Dominus dicens: Aaron & filij eius
 comedent illos. quidquid autem reliquum fue-
 rit de carne, & panibus, ignis absumet. De ostio
 quoque Tabernaculi non exibitis septem die-
 bus usque ad diem, quo complebitur tempus con-
 secrationis vestrae. Septem enim diebus finitur
 consecratio, sicut in praesentiarum factum est.
 Haec verò his verbis declaravit Philo libro
 tertio de vita Moyfis: Postquam Moyses in-
 duit sacerdotes sacratis vestibus, sumpsit unguē-
 tum suave olentissimum, confectum arte un-
 guentaria, quo primum subdialia vasa, altare,
 labrumque, perunxit, aspersa septies, deinde Taber-
 naculum, & sacra vasa singula, arcam, candela-
 brum, thymiaterium, mensam, calices, phialas,
 ceteraque, sacrificijs seruientia postremo adductū
 pontificem inuenxit profuso largiter in caput eius
 sacro unguine. His rite peractis iubet adduci
 vitulum & duos arietes: vitulum, ut offerret
 in remissionem peccatorum subindicans, cuius
 nato etiam bono, vel ob hoc ipsam, quòd natus
 sit, cognatum esse peccatum, propterea placan-
 dum esse Deum precibus, & victimis, ne iratus
 furiat. arietem autem unum, qui adoleretur so-
 lidus auctor rerum omnium, cuius benignitate
 pro se quisque fruitur elementis omnibus, alio-
 vsum autem ad absolutam eorum, qui sacraban-

tur purificationem, quem aptè Consecrationis cognominavit, quòd per hoc sacrificium initiarentur sacerdotes Dei. eius sanguinis partem circum altare profudit, partem excepit phiala, eoque tinxit tria membra initiatorum auriculam extremam manum extremam, pedem extremum. significans virum perfectum debere purum esse sermone, opere, tota vita. sermonem enim auditus indicat, manus significat opera, pes totius via transitum, sumpsit inde ex eo, quod circum altare profusum erat vel ex unguento, vel victimis omnibus eoque permissio sacerdotes aspersi, volens eos non solum externe, subdualisq; sanctitatis fieri participes verum etiam interne, quando sacra facturi erant, in adyis, in quibus omnia peruncta sacro unguento fuerant, deinde alyis quoq; cesis victimis, tum pro sacerdotibus ipsis tum pro senatu, ac gente uniuersa fratrem introduxit in Tabernaculum, erat enim is dies octauus à consecratione, huius festi ultimus. superiores enim septē fratri, filiisq; eius initiandis dati fuerant.

CONDITIONES verò illi imposte, aliæ impedimentum attulerunt, ne pontifex fieri posset, aliæ factum quibusdam quasi vinculis obligarunt. Primæ sic expressæ sunt Leuitici xxi. Pontifex, super cuius capui suum est unctio olei, & cuius manus in
sa-

sacerdotio consecrati sunt, vestitusq; est sanctis vestibus, non erat mancus, debilis, cecus, claudus, habens maculam, albuginem, aut eiusmodi alia vitia corporis. Vnde scripsit Philo de sacrificijs: Sacrificare nulli sacerdoti, nisi integro, permittitur. cui ne minima quidem insit labecula. & Aristobulus rex, vt prœdit Iosephus, cum Hyrcano fratri suo pontificatum abrogauisset, nulum præsecuit, vt mutilato corpore illi spem recuperandi honoris, atq; aded etiam facultatem adimeret. Secundæ ita: Caput suū nō discooperiet, vestimenta non scindet, & ad omnem mortuum non ingredietur omnino. super patre quoquo suo, & matre sua non contaminabitur, nec egredietur de sanctis, ne polluat Sanctuarium Domini. quia oleum sancte unctionis Dei sui super eum est. virginem ducet uxorem, viduam autem, & repudiatam, & sordidam, & meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo, ne communicet stirpem generis virgo gentis sue. In quæ sic Philo de monarchia: Quoniam nemo, nisi vir, coaptatur in sacerdotium, non cariturus amplexuum cupidine, queruntur ei casta virginis nuptiæ, sanctis prognata parentibus, meretricem enim pariter animo impuram, atque corpore, ne aspicere quidem ei licet, etiam si quæstu relicto ad bonâ frugem se recepit, eò quòd olim pollutum vita instutum sequuta sit.

Postre-

Postremo OFFICIA eius, quæ in lege præcepta sunt, hæc fuerunt. vt Tabernaculum ingressus quotidie lucernas concinnaret, ingressus verò Sanctuarium incensum ad altare Thymiamatis adoleret, singulis septimanis panes Propositionis conficeret, ac sibi haberet, diebus festis sacrificia populi vnà cum sacerdotibus faceret. semel autem in anno in die Expiationum, sacris vestibus indutus ingressus Sanctuarium ipsum cum altari Thymiamatis ab labibus, & peccatis populi expiaret, & simul pro se, ac domo sua, & toto populo preces funderet.

De Lucernis sic Leuitici xxiiij. *Præcipe filiis Israel, ut afferant tibi oleum de oliuis purissimum, ac lucidum ad concinnandas lucernas iugitur extra velum Testimonij in Tabernaculo fœderis. Ponetq; eas Auren. à vespere vsque in mane coram Domino cultu, ritusq; perpetuo in generationibus vestris. super candelabrum mundissimum ponentur semper in conspectu Domini. Vnde xij. secundi Paralipo. scriptum est. Est apud nos candelabrum aureum, & lacerne eius, ut accendantur semper ad vesperam. & primo secundi Maccabæorum: Obtulimus sacrificium, & similaginem, & accendimus lucernas, & proposuimus panes.*

De adolendo incenso ad ea, quæ supra dicta

dicta sunt hæc adiicimus. Secundo primi Regum. *Elegi Aaron mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum & portaret Ephod coram me.* In sexto primi Paralip. *Aaron, & filij eius adolebant incensum super altare holocausti, & super altare thymiamae in omne opus Sancti Sanctorum, & ut precaremur pro Israël iuxta omnia, quæ præceperat Moyses. & xxvj. Separatus est Aaron, ut ministraret in Sancto Sanctorum ipse, & filij eius in sempiternum, & adoleret incensum Domino secundum ritum suum, & benediceret nomini eius in perpetuum.*

De panibus sic xxiiiij. Leuitici. *Accipies quoque simlam, & coques ex ea duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas, quorum senos alit in seculo super mensam purissimam coram Domino statues, & pones super eos thuris lucidissimum, ut sit panis in monumentum oblationis Domini. Per singula sabbata mutabuntur coram Domino suscepti à filiis Israël scdere sempiterno eruntque Aaron, & filiorum eius, ut comedant eos in loco sancto, quia sancta Sanctorum est de sacrificijs Domini iure perpetuo.* De iisdem sic legitur primo Regum xxj. *Dixit Achimelech sacerdos Dausdi panes petenti. Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem, neque enim erat ibi panis,*
nisi

nisi tantum Panes Propositionis, qui sublati j̄u-
erant à facie Domini, ut ponerentur panes cali-
di. Vnde scripsit S. Matthæus xij. Dixit Iesus
Phariseis. Non legistis, quid fecerit David, quã-
do surripit, & qui cum eo erant, quomodo intra-
uit in domum Dei, & Panes Propositionis com-
edit, quos non licebat ei edere, neque ijs, qui cum
eo erant, nisi solis sacerdotibus? & primo secun-
di Maccab. Accendimus lucernas, & propofiti-
mus panes. & primo Paralip. ix. De filijs Ca-
bat super panes erant Propositionis, ut semper
nouos per singula Sabbata prepararent.

De sacrificijs in diebus festis agendis præ-
ter ea, quæ de singulis sacrificijs, & diebus
festis supra ex Lege protulimus, testis est Io-
sephus vj. Belli inquit: Pontifex cum sacer-
dotibus ascendebat ad templum septimo quoque
die, & Kalendis, & in annis festiuitatibus po-
puli, & sacrificabat velamine præcinctus usque
ad genitalia, linum intrinsecus habens usque
ad pedes, et super hyacinthinum indumentum rotun-
dum, ex quo simbria pendebant alternis nodis
aurea tintinnabula, & mala granata susti-
nentes.

De Expiationibus supra dictum est, cū
de festo die Expiationum est dictum. quo
ex loco illud etiam repetendum est, quod est
xvj. Leuitici: Loquere ad Aaron, ne omni tem-
pore ingrediatur Sanctuarium, quod est intra ve-
latus

lum coram Propitiatorio, quo tegitur Arca, ne moriatur, nisi hac ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret, & arietem in Holocaustum. in nica linea vestiatur, feminalibus lineis verenda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti, suscipietq; ab uniuersa multitudine filiorum Israël duos hircos pro peccato, & unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum, & orauerit pro se, ac domo sua, duos hircos stare faciet coram Domino in ostio Tabernaculi Testimony, mittensq; super utrunque sortem, vnā Domino, & alteram capro emissario, cuius exierit sors Domino, offeret illum pro peccato. & reliqua, quæ longa oratione texuntur de vitulo, & hircis in expiationem peccatorum maciandis. Quæ qui cognoscere voluerit, ad superiorem, vt dixi, locum redibit. Hoc verò fecit Pontifex semel in anno, & solus Sancta Sanctorum ingressus. Sicut enim præceptum est Exodi xxx. Deprecabitur Aaron super cornua altaris thymiamatis semel per annum in sanguine, quod oblatum est pro peccato, & placabit super eo in generationibus vestris. Atque hoc idē etiam significauit S. Paulus ad Hebræos ix. In priore Tabernaculo semper introibant sacerdotes, sacrificiorum officia consumantes, in secundo autem semel in anno solus Pontifex non sine sanguine. Declarauit autem Philo de legatione

tione ad Caium: Sanctuarium semel quotan-
 nis pontifex ingreditur Ieiunij tempore, tantum
 odores incensurus, & ex more vota factururus, ut
 felix annus, & pax contingat omnibus homini-
 bus. De cetero si quis non dico plebeius Iudeus,
 sed sacerdos vel à summo proximus, imò is ipse
 pontifex si duobus anni diebus, aut eadem die
 ter quaterue introierit, capite luet absque ve-
 nia. tantam religionem adytorum voluit esse
 legislator, ut hac sola inaccessa, intactaque ser-
 uarentur. & secundo de monarchia. Intima
 templi nomini videre fas est, preter quam soli
 pontifici, & id ei quoque vno die duntaxat annè
 uersario permittitur, quo introspicit omnia. in-
 fert autem odora menta, & foculum cum ignitis
 carbonibus, ibi multo suffitu fumus circumqua-
 que offunditur, et visum offuscat, nec sinit longi-
 us prospicere. Item Iosephus vj. Belli: Super-
 humerali, & Rationali pontifex utebatur so-
 lum, cum Sancta Sanctorum ingrediebatur.
 quod semel in anno solus faciebat, quo die cun-
 ctis ieiunare mos erat: et secundo aduersus Ap-
 pionem: Templum quattuor porticus habuit in
 circuitu, quarum singula propriam secundum
 legem custodiam habuerunt. In exteriorem
 ingredi omnibus licuit, et iam alienigenis, mulie-
 ribus tantum menstruatis prohibuit in secun-
 dam mares cum vxoribus, si munda essent, ini-
 bant. in tertiam mares, qui mundi erant, aut
 puri

*purificati, in quartam sacerdotes stolis induti sacerdotibus, in adytum soli pontifices propria stola amicti. Quod autem scriptum est, pontificem semel in anno solum Sancta esse ingressum, sanctus Augustinus interpretatur, eum quotidie quidem ingressum esse propter incensum, at semel in anno propter expiationem cura sanguine purificationis. Verum possumus etiam dicere, eum quotidie quidem Sanctuarium esse ingressum, sed sacerdotum comitatu stipatum, semel autem in anno solum, id est sine sacerdotibus, in die Expiationum. Siquidem Leuitici xvj. scriptum est: *Nullus hominum fit in Tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium ingreditur, ut roget pro se, & pro domo sua, & pro uniuerso cœtu Israël, donec egredia- tur.* Hactenus de ijs, quæ proposita fuerant, vestibus, consecratione, conditionibus, officijsq; Pontificum. Nunc de lectione illorū dicamus.*

HÆC igitur dignitas data est Aaroni primum ex mandato Dei, ut perpetuò in posteritate eius maneret. Id autem mandarat Deus Exodi xxvij, inquit: *Legitimum sempiternum erit Aaron, & semini eius post eum, & sequenti: Vestem sanctam, qua utetur Aaron, habebunt filij eius post eum, ut vngantur in ea, & consecrentur manus eorum.*

Sep-

Septē diebus utetur illa, qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filijs eius, qui ingredietur Tabernaculum Testimony, ut ministret in Sanctuario. & xxvj. primi Paralip. Separatus est Aaron, ut ministraret in Sancto Sanctorum ipse, & filij eius in sempiternum. Itaque mortuo Aarone delatus est pontificatus ad Eleazarum filium eius. Inde posterius Eleazari deinceps illum honorem ceperunt, ita ut filius patrem exciperet. Quare ad Phinees Eleazari filium dixit Deus: *Erit tam ipsi, quam semini eius pactum sacerdotij sempiternum.* tertio loco trāsit ad posteros Ithamari, qui fuerat frater Eleazari. inde post aliquot annos rursus redijt ad stirpem Eleazari, atq; in ea mansit vsq; ad tempora regum Syriæ, post reuersionem ex Babylonia. Quo tempore pontificatus, lapsis rebus, ad alias familias Leuiticas quidem, verum nō ab Aarone fluentes, regum beneficio est traductus. quorum primi fuere reges Syriæ, secundi reges Iudæorum profelyti, tertij duces Romani, qui Syriæ ac Iudææ prouinciæ præfuerunt. Quinetiam idem pontificatus perpetuus ita fuit, ut tandiu quisque teneret, quoad vita suppeditaret. deinde Græcorū regum arbitrio in annum, atq; annos tribui cœptus est. Adde etiam, pontifices vsq; ad transmigrationem rerum tantum sacrarū procuratio-

nem gessisse, cum reges remp. gubernarent, postquam autem Iudæi in patriam restituti sunt, pontificibus & sacra, & rempub. esse, teste Iosepho, commissam. Itaque Assamoneorum familia è tribu Leui cum paulld post summam potestatem in rep. esset adpta, sibi non solum principatum, sed etiam Pontificatum afsiuit, ac mox Principatum in Regnum conuertit, ita vt ijdem pontifices, ac reges essent. Quibus amotis tum demum diuino consilio natus est Iesus Christus, qui rex, & pontifex Iudæorum in perpetuum esset. Nam Christus Vnctum significat, quo modo regem, ac pontificem appellabant. Vnde dixit S. Paulus ad Hebræos vj. *Iesus factus est secundum ordinem Melchisedech pontifex in aeternum.* Nomina verò, & series pontificum hæc fuerunt.

AARON filius Amram, nepos Cahat, pronepos Leui, primus pôtifex à Moyse fratre vestitus, & consecratus in Deserto Sinai. Exodi 28. Leuit. 8.

ELEAZAR Aaronis F. mortuo patri successit iussu Dei. Num. 20. Iosue 14. mortur post Iosue. Iosue 24.

PHINEES Eleazari F. De hoc sic scriptū est Nume. 25. *Dixit Deus. Ecce ego do Phinees pacem foederis mei, & erit tam ipsi, quàm semini eius pactum sacerdotij sempiternum, quia zelatus*

latu est pro Deo suo. Iosue 22. Iud. 20. vbi ita scribitur: *Et Phinees filius Eleazari filij Aaron prepositus domus. Ex quo apparet, vixisse usque ad tempora Samsonis Iudicis. Item secundo Maccabæorum libro primo: Phinees zelando zelum Dei accepit testamentum sacerdotij aterni.*

ABISVE Phineis F.

BVQVIS Abisue F.

OZIS Buquis F.

Horum pontificum meminit tantum Iosephus libro Ant. quinto, ca. vlt. Scriptura vero his præteritis Phineis, etatem usque ad tempora Heli producit.

HELI ab Ithamaro Aaronis F. genus du cens. primo Regum. Ioseph. li. 8.

ACHITOB Phineis F. Heli N. cap. 14. 1. Reg. Ioseph. li. 8.

ACHIMELECH Achitobi F. interfectus à Saule rege, quia Dauidem excepiisset. 21. & 22. primi Regum. Ioseph. lib. 8.

ABIATHAR post Achimelech patrem occisum, 23. primi Reg. & 30. Ioseph. li. 8. S. Marcus cap. 2.

SADOC filius Achitob nepos Amarię, pronepos Meraioth, abnepos Zaraïæ, atnepos Ozis pontificis, post necem Achimelech vnà cum Abiathare pontifex fuit, atque am-

bo reportandæ arcæ affuerunt sub Dauide rege, & Tabernaculo in Silo præfuit. Secundo Regum 15. 17. & 19. & tertio Regum 1. inde solus postquam Salomon rex interfecit Abiatharem Adoniæ fratri suo regnum affectanti studentem. Vnde scriptum est 3. Regum, cap. 2. *Eiecit Salomon Abiathar, ut nõ esset sacerdos Domini.* Salomonem autem regem Sadoc vnxit. & primus functus est sacerdotio in Templo eius. primo Paralip. ca. 6. Ioseph. lib. 10.

ACHIMAAS Sadoci F. Iosephus li. 10.

AZARIAS Achimæ F. Ioseph. l. 10. at verò 3. Regum ca. 4. dicitur Sadoci F. & cap. 6. primi Paralipo. Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc, item cap. 31.

IORAM Azariæ F. Ioseph. li. 10.

ISVS Iorami F. Ioseph. li. 10.

AXIORAM Isi F. Ioseph. lib. 10.

PHIDEAS Axiorami F. Ioseph. lib. 10.

SVDEAS Phidæ F. Ioseph. lib. 10.

Vide num hic idem sit cum Ioiada sacerdote, qui Ioam Iudæ regem vnxit, & dicitur pontifex. 4. Regum, ca. 12. & à Ioseph. li. 10. vixitque eodem teste annos centum triginta. Ioiadæ pontificis filius Zacharias propheta lapidatus est à rege Ioram. Ioseph. li. 9.

IOËL Sudæ F. Ioseph. lib. 10.

IOATHAN Ioelis F. Ioseph. lib. 10.

Hic Azarias vocatur, & est is, qui restitit Oziaz regi incensum adolenti, 2. Paralipo. 26. Ioseph. lib. 9.

VRIAS Ioathæ F. Ioseph. li. 10.

Hic vixit sub Achaz rege Iudæ. Reg. 4. c. 16.

NERIAS Ioathæ F. Ioseph. lib. 10.

ODEAS Neriæ F. Ioseph. li. 10.

SELLVM Odeæ F. Ioseph. lib. 10.

HELCIAS Sellum F. 4. Regum 22. 23. et 2. Paral. 34. & Iosephus libro 10.

Hic sub Iosia rege inuenit Deuteronomium amissum.

SARAIAS Helciæ F. interfectus in Reblatha à Nabucdonosore rege. 4. Reg. cap. vlt. Iosephus lib. 10.

IOSEDEC Saraïæ F. in captiuitate Babylonica successit patri, Esdræ frater, qui post legem restituit. Ioseph. lib. 10. Euseb. li. 3. de demonstratione Euangelica.

IESVS Iosedec F. qui reuersus è Babylone in patriam urbem, & templum reficere cœpit. Esdræ 2. Ioseph. lib. 10. Aggæus Prophetæ. Euseb. ibidem.

IOACIM Iesu F. cap. 12. Neemiæ. Ioseph. 1. 11. fortasse est is, qui quarto Iudith dicitur Eliachim sacerdos magnus Domini. Euseb. ibidem.

ELIASIB Ioacim F. Neemiæ 3. & 13. Iosephus li. 11. Euseb. ibidem.

IODAE Eliasib F. Neemiæ 12. Ioseph. l. 11. Euseb. ibidem.

IONATHAS Iodæ F. Neemiæ 12. Ioseph. lib. 11. vocat Ioannem. Euseb. ibidem.

ADV, siue IADDVS Ionathæ F. Neemiæ 12. Ioseph. lib. 11. Euseb. ibidem. Hic cepit Alexandrum Magnum victorem.

ONIAS Iaddi F. Iosephus lib. 11. Euseb. ibidem.

SIMON Oniæ F. Iustus. Ioseph. li. 12. Eusebius hunc præterit.

ELEAZAR Oniæ F. Ioseph. lib. 12. Euseb. ibidem.

Ad hunc scripsit Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti, vt ad se Biblia mitteret, vnâ cum lxxij. interpretibus.

MANASSES Iaddi pont. filius. Ioseph. lib. 12. Hunc præterit Eusebius.

ONIAS II. Simonis Iusti F. Ioseph. li. 12. Eusebius ibidem. Hic tributa Ptolemæo Euergeti soluere abnuit.

SIMON ij. Oniæ F. Simonis N. Ioseph. lib. 12. Eusebius ibidem. Hoc tempore fuit Iesus Sirac, qui Sapientiam scripsit.

ONIAS iij. Simonis ij. F. Ioseph. libr. 12. Euseb. ibidem.

Ad hunc Arius rex Lacedæmoniorum legationem

gationē misit. Accusatus est à Simone quodam Beniamite apud Seleucum regem Syriae. vnde seditio nata. Eodem mortuo Antiochus Epiphanes rex Syriae Iesum fratrem eius pontificem declarauit.

IESVS, qui & Iason Simonis ij. F. Ioseph. li. 12. creatus ab Antiocho Epiphane. Hunc Euseb. præterit. seditione concitata primus abdicatus est ab eodem Antiocho, & pontificatus ad tempus dari cœptus.

ONIAS iiij. qui & Menelaus, Simonis 11. filius. Creatus ab Ant. Epiphane, & post necatus, Hierosolyma direpta. Liber Maccabæorum Menelaum fratrem facit Simonis cuiusdā Beniamite, hominis seditiosi. Hunc Eusebius præterit.

LYSIMACHVS frater Menelai. libr. 1. Maccabæorum. à Iosepho & Eusebio omissus.

ALCIMVS, qui & Ioacim ex posteris Leui, sed non Eleazari, aut Ithamari ab eodem rege suffectus, Maccab. lib. 1.

Onias Onie tertij pontificis filius ad Prolemæum regem cōfugit, & templum in Heliopoli Aegypti condidit. Hunc Eusebius præterit.

IVDAS Maccabæus Matthatiæ Assamonei F. ex posteris Leui, sed non Eleazari à populo lectus. Iosephus libro XII. Eusebius

à libro Maccabæorum præteritus.

IONATHAS Matthatiæ Affamonei F. Princeps Iudæorum à Demetrio rege Syriæ subiectus Maccab. li. 1. Ioseph. 13. Eusebius.

SIMON Ionathæ frater Princeps. succedit fratri Ionathæ. vnde pôtificatus in Affamoneorû familia vnà cum principatu fit hereditarius. Macc. 1. Ioseph. l. 13. Euseb. itidè

IOANNES Hyrcanus Simonis F. Iosephus lib. 13 Euseb.

ARISTOBVLVS Ioannis F. Regis nomen assumpfit. Ioseph. lib. 13. Euseb.

IANNEVS Alexander Ioannis F. Rex. Iosephus lib. 13 Euseb.

HYRCANVS Iannei Alexandri F. rex. pellitur à fratre minore Aristobulo. Ioseph. li. 14. Euseb.

ARISTOBVLVS Iannei Alexandri F. pulso Hyrcano fratre rege, & pontifice rex fit, & pontifex. Inde à Cn. Pompeio duce Romano pellitur. Ioseph. li. 14 Euseb.

HYRCANVS Iannei Alexandri F. restitutus à Pompeio iterum pôtificatum gerit, inde capitur à Parthis, & Antigono Aristobuli regis, & pontificis filio, ac, ne pontificatum resumere possit, mutilatur. Ioseph. li. 14.

ANTIGONVS Aristobuli regis, & pontificis F. capto Hyrcano patruo, & mutilato rex, & pontifex. idem ab Herode Antipatri

patri filio Aſcalonita rege illi à Romanis obiecto interficitur. Ioseph. lib. 15.

ANÆLVVS Leuites Babylonius ab Herode rege substitutus, & remotus. Iose. li. 15.

ARISTOBVLVS Alexandræ Hyrcani regis, & pontificis filiæ, filius ab Herode rege substitutus & remotus. Ioseph. lib. 15. Frater fuit Mariannes vxoris Herodis.

ANÆLVVS iterum ab Herode rege datus, & remotus. Ioseph. lib. 15.

IESVS Phabetis F. alienigena ab Herode rege datus, & remotus. Ioseph. li. 15.

SIMON Boethus Alexandrinus alienigena, focer regis Herodis, ab eodem datus, & remotus. Ioseph. lib. 15.

MATTHIAS Theophili F. Hierosolymites ab Herode rege datus, qui cū somniasset nocte, se cum muliere commistum, sequenti die, qui dies erat Ieiunij.

IOSEPHVS Elimi F. cognatus eius pro eo sacerdotali munere functus est. Ioseph. li. 17. Matthia inde remoto.

IOAZARVS Simonis Boethi F. Herodis regis vxorius ab eodem datus. Iosep. l. 17. Sub hoc nascitur Iesus CHRISTVS. Nicephorus in Chronologia. Inde ab Archelao rege Herodis filio, & successore remotus. Ioseph. lib. 17.

ELEAZARVS Simonis Boethi F. ab Archelao

lao rege factus, & remotus. Ioseph. lib. 17.

IESVS Siæ F. ab Archelao rege datus, & remotus. Ioseph. lib. 17.

IOAZARVS iterum ab Archelao rege factus, & post relegationem Archelai à Quirino proconsule Syriæ remotus imperante in Iudæa Augusto. Ioseph. lib. 18.

ANNA. siue Annanus Sethi F. à Quirino proconsule Syriæ datus imperante Augusto, & à Valerio Grato procuratore Iudææ remotus imperante Tiberio. Iosephus libro 18.

ISMAELVS Iabi F. à Valerio Grato procuratore Iudææ datus, & remotus. Iosephus lib. 18.

ELEAZARVS Annæ pontificis F. à Valerio Grato procuratore datus, & remotus. Ioseph. li. 18.

SIMON Camithi F. à Valerio Grato procuratore datus, & remotus adhuc imperante Tiberio. Ioseph. li. 18.

IOSEPHVS CAIFAS Annæ pontificis gener à Valerio Grato procuratore datus, adhuc imperante Tiberio. Ioseph. lib. 18. Evangelistæ omnes. Actuum 4. Sub hoc CHRISTVS est passus.

IONATHAS Annæ pontificis F. à Vitellio proconsule Syriæ datus, imperante Caio, & ab Agrippa Herode rege Iudææ remotus.

motus Ioseph. lib. 18. Ant. & li. 2. de bello.

THEOPHILVS Annæ pontificis F. ab Agrippa Herode rege datus, & remotus imperante Claudio. Ioseph. lib. 18.

SIMON Boethi pontificis F. Canthara ab Agrippa Herode rege datus, & remotus. Ioseph. lib. 19.

MATTHIAS Annæ pontificis F. ab Agrippa Herode rege datus, & remotus. Item.

ELIONEVS Simonis Cantharæ pontificis F. ab Agrippa Herode rege datus, & ab Agrippa Herode secundo rege Chalcidicæ remotus. is enim mortuo Agrippa fratre rege Iudææ, ius pontifices instituendi à Claudio impetrauerat. Ioseph. li. 20.

IOSEPHVS Camyti F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus imperante Nerone Ioseph. lib. 20.

ANANIAS Nebedei F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Ioseph. li. 20 quem S. Paulus parietem dealbatum vocauit. Act. cap. 23.

ISMÆLVS Siæ F. ab Agrippa Rege Chalcidicæ datus. Romæ obses retentus. Ioseph. lib. 20.

IOSEPHVS Cabus Simonis Cantharæ pontificis F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Ioseph. lib. 20.

ANNA

ANNA, siue Annanus Annæ pontificis F. ab Agrippa Rege Chalcidicæ datus, & remotus. Hic S. Iacobum minorem fratrem Domini interfecit. Iosephus lib. 20. Actuum duodecimo.

IESVS Damnei, siue Mnasæ F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Ioseph. lib. 20.

IESVS Gamalielis F. ab Agrippa Rege Chalcidicæ datus, & remotus. Iosephus lib. 20.

MATTHIAS Theophili F. ab Agrippa rege Chalcidicæ datus, & remotus. Ios. l. 20

PHANNIAS, siue Phanassus Samue-
lis F. à populo tumultuâte forte lectus. Sub
hoc Hierosolyma à Tito capta, atq; incesa.
Ioseph. lib. 20.

Ex hac pontificum successione apparet, ita vnum alteri successisse, vt nunquam bini ex ordine simul pontificatum administrarint. Quare quæsitum est à multis, atque adhuc queritur, quid sibi voluerit S. Lucas, cum in principio Euangelij dixit: *Sub principibus sacerdotum Anna, & Caifa verbum Domini factum est super Ioannem*, cum Iosephus in illum annum, atque annos vnum tantum Caifam pontificem ediderit, quem scriptura principem sacerdotum, & magnum sacerdotem, vt dixi, appellat. atq; idem acta

tertij

tertij post anni referens, quo Caifas à S. Ioanne pontifex illius anni dicitur scriptur: *Et Annas princeps sacerdotum, & Caifas.*

Respondet S. Augustinus in Expositione sancti Ioannis, fortasse per ea tempora constitutum fuisse, vt plures simul pontifices essent, & per annos singulos vicibus ministrarent; Annam verò, & Caifam alteris annis pontificatum gessisse, aut vno anno plures administrasse. Verù quoniã sine auctoritate loquitur, nec sententiã certus est, & Iosephus his temporibus proximus certa pontificum successione allata consuetudinem illam apertè redarguit, fit, vt causam aliam quærendam esse existimem. Puto igitur, partim veterem consuetudinem esse seruata, vt nunquam nisi vnus summus pontifex esset, partim nouam inductam, vt pontificij omnes, id est qui pontificatum gessissent, pontifices vocarentur, vt qui ex consuetudine vetere dignitatem semel susceptam, vsque ad mortem retinere deberent, quo modo nunc Episcopi etiam appellantur, & sunt, qui Ecclesiam dimiserunt. Anna verò præcipuè nominatus est, non quòd verè tum pontifex esset, sed quia ex pontificijs socer erat Caifæ, qui tum erat pontifex, id est, pontificatum verè administrabat. Eadem enim ratione Iosephus
libro

libro Belli secundo imperante Claudio nominat Ionatham, & Annam pontifices, cum tamen tum verè tantum Ionathas pontificatus præesset, Anna verò ex pontificijs Ionathæ pater esset. Item post nominat Ananum eiusdem Annæ filium, & Iesum simul pontifices, cum tamen Ananus abrogatus, Iesus suffectus fuisset. & libro quarto vocat Ananum pōtificum vetustissimum, & mox Iesum post Ananum etate maximum, id est eorum, qui pontificatum gessissent. Item post Phanniam pontificem creatum, nominat probatissimos inter pōtices Iesum Gamalielis filium, & Ananum Annæ filium, qui pontificij erant. & eodem Phannia subrogato, tamen Ananum vestem pontificiam gessisse adscribit, & lib. xx. Antiquitat. pontifices cum sacerdotibus contendisse inquit, atque hoc modo inde semper loquitur, vt pontifices pro pontificijs ponat de Anna verò scribit: *Felicissimus Anna fuit, filios namque omnes Dei pontifices vidit, atque ipse primum hunc honorem plurimis annis gessit, quod nemini pontificum apud nos contigit.*

De Sacerdotibus. CAP. II.

VT autem vnus, & summus extitit pontifex, sic sacerdotes & multi fuere, & minore dignitate, atque auctoritate, quàm pon-

pontifex, id autem planum fiet, si in his eadem considerabimus, quæ in Pontifice exquisiuimus, nempe vestitum, consecrationē, conditiones, atque officia.

A C Vestes quidem sacerdotum ex fuerē, quas cum pontificibus communes diximus, tunica linea, baltheus, mitra, feminalia. de quibus sic præcipitur Exodi xxviii. *Filios quoque Aaron applicabis, & indues tunicis lineis, cingesq̄, baltheo, & impones eis mitras, eruntq̄, sacerdotes mihi lege perpetua. & mox: Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis suæ à renibus usque ad femora, & utentur eis Aaron & filij eius, quando ingrediuntur Tabernaculum. Testimony, vel quando propinquant altari, ut ministrent in Sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Factū autem narratur viij. Leuitici: *Filios Aaronis oblatos vestisti tunicis lineis, & cinxisti baltheis, imposuistiq̄, mitras, ut iusserat Deus.**

Extra ordinem etiam sacerdotes induere Ephod, id est, Superhumerales, sed lineum. xxiiij. primi Regum. *Irruit in sacerdotes, & trucidauit octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo.* Vbi notauit S. Hieronymus, EPHOD illud fuisse lineum, non autem ex hyacintho, bysso, cocco, purpura, & auro, ut pontificum. Ephod, enim ut inquit S. Eucherius, *duo genera, vnum lineum, & simplex,*

R

quod

quod sacerdotes habebant, alterum diuersis coloribus ex auro purpura, bysso, hyacintho, gemmisq; contextum, quo soli pontifices utebantur: Sacerdotale vocatur Ephodbad, id est, Superhumeralia lineum.

Ritus autem CONSECRATIONIS idem fuit, atque pontificis, nempe vt offerrentur, lauarentur, vestirentur, vngerentur, & consecrarentur. Exodi xxix. *Filios quoque Aaronis applicabis ad ostium Tabernaculi, cumq; laueris eos aqua, indues vestimentis suis, tunicis lineis, cinges baltheo, impones mitras postquam intiaueris manus eorum, applicabis & vitulum coram Tabernaculo Testimonij, & viij. Leuitici. Filios quoq; oblatos vestiisti tunicis lineis, & cinxit baltheis, imposuitq; mitras, ut iusserat Dominus.* Inde refertur sacrificium vituli, & arietis, quod in consecratione fiebat, de quo in consecratione pōtificis diximus. eodem enim modo & sacerdotes, & pontifex consecrati sunt per septem dies.

CONDITIONES porrò hæ sacerdotibus sunt impositæ. Leuitici x. *Dixit Dominus ad Aaron. Vinum, & omne, quod inebriare potest, non bibetis tu, & filij tui, quando intrabitis in Tabernaculum Testimonij, ne moriamini.* & xxj. *Ne contaminetur sacerdos in mortibus cinium suorum, nisi tantum in consanguineis, ac propinquis, id est super patrē, & matrē,*
 & fi-

& filium, ac filiam, fratrem, quoque, & sororem virginem, sed nec in principe populi, nec rudent caput, nec barbam, neque in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen. incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt. & ideo sancti erunt. Scortum, nec vile prostibulum ducet uxorem, nec etiam que repudiata est à marito, sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro, & violauerit nomen patris sui flammis exuretur. Hinc Iosephus vj. Belli. Ad altare, templumq; accedebat carentes omni vitio sacerdotes, veste amicti byssina, maxime verò mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent.

OFFICIA verò eorum hæc fuere, vt olea conseruarent, vasa Tabernaculi inspicerent, quotidie incensum offerrent, & sacrificium quotidianum facerent, & si quando extra ordinem pro populo, aut pro priuatis offerendum esset, ipsi offerrent, & diebus festis sacrificium populi agerent, & pelles Holocaustorum detraberent.

De incenso, & sacrificio quotidiano, & oleis, & vasis sic traditur quarto Numerorū: *Adcuram Eleazar filij Aaron sacerdotis pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compositionis incensum, & sacrificium, quod quotidie offertur, & oleum unctionis, & inspectio totius*

tabernaculi, & omnium vasorum quae in Ta-
 bernaculo sunt. Et sexto primi Paralipome-
 non ut diximus: Aaron, & filij eius adolebant
 incensum super altare holocausti, & super alta-
 re thymiamatis in omne opus Sancti Sancto-
 rum. & ut precarentur pro Israë' iuxta omnia,
 quae praeceperat Moyses. & xxvj Ozias rex in-
 gressus templum Domini, adolere voluit incen-
 sum super altare thymiamatis, statimq; post e-
 um ingressus est Azarias Pontifex, & cum
 eo sacerdotes Domini octoginta viri fortissimi.
 resisterunt ergo, atque dixerunt: Non est tui of-
 ficii Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sa-
 cerdotum hoc est, filiorum Aaron, qui conse-
 crati sunt ad huiusmodi ministerium. egredere
 de Sanctuario ne contempseris. quia non repru-
 tabitur tibi in gloriam hoc à Deo: erat usq; Ozi-
 as, & tenens in manu thuribulum, ut adoleret
 incensum, minabatur sacerdotibus in demo Do-
 mini super altare thymiamatis cumq; respexis-
 set eum Azarias pontifex, & omnes reliqui sa-
 cerdotes, viderunt lepram in fronte eius, & ex-
 pulerunt eum. Horum autem utrunque post
 confirmavit, regnante Ioia Ioiada pontifex
 de quo scriptum est. Mandavit custodiam
 templi sacerdotibus, & Levitis secundum prae-
 scriptum David, iubens eos in die inferre con-
 stituta holocaustorum sacrificia, & adolere in-
 censum secundum legem. Vnde S. Lucas pri-
 mo:

mo: Cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis sue ante Deum secundum consuetudinem sacerdotij, sorte exijt, vt incensum poneret ingressus in templum Domini. & S. Paulus VIII. ad Hebræos Christus pontifex non habet necessitatem quotidie, quemadmodum reliqui sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi.

De sacrificio verò pro populo, & pro priuatis extra ordinem offerendo ad ea, quæ supra retulimus, cum de Holocaustis, & cæteris sacrificijs scribebamus, hoc etiam adiungemus. Pro populo, xix secundi Paralip. Cum Ezechias rex dixisset filijs Aaron, vt offerrent super altare Domini, inde sic pergitur: *Mactauerunt tauros, & susceperunt sanguinem sacerdotes, & fuderunt illum super altare: mactauerunt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderunt, immolantes agnos, & fuderunt super altare sanguinem: applicuerunt hircos pro peccato coram rege, & vniersa multitudine, imposueruntq; manus suas super eos, & immolauerunt illos sacerdotes, & aspererunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo vniersi Israël. pro omni quispè Israël praeceperat rex, vt Holocaustum fieret. & pro peccato. Pro priuato autem, Leuitici xvij lex traditur: *Homo quilibet de domo Israël, si occiderit bouem, aut onem, sine capram**

in castris, vel extra castra, & non obtulerit ad ostium Tabernaculi oblationem Domini, sanguinis reus erit. Ideo sacerdoti offerre debent filij Israël hostias suas, quas occidunt in agro, ut sanctificentur Domino ante ostium Tabernaculi Testimony, & immolent eas hostias pacificas Domino, & nequaquam ultra immolabunt hostias suas demonibus, cum quibus fornicati sunt.
 De sacrificijs festis diebus faciendis supra in pontificibus dictum est.

De pellibus autem Holocaustorum detrahendis primo Leuitici, ubi agitur de Holocausto per pontificem offerendo: *Immolabit pontifex vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotis sanguinem eius fundentes super altaris circuiū, deiraēq; pelle hostie artus in frustra concident, & subijcient in altari ignem, strus lignorum ante composita, & membra, quae sunt caesa, de super ordinantes, & secundo Paralip. xxix. Sacerdotes verò pauci erant, nec poterant sufficere, ut pelles holocaustorum detraherent.*

Hæc verò omnia renouauit Deus, postquam ab exilio Babylonico reuerterunt, ut scriptum xliiij. Ezechielis: *Sacerdotes filij Sadoe, qui custodierunt ceremonias Sanctuarij mei, cum errarent filij Israël à me, ipsi accedent ad me, ut ministrent mihi, & stabunt in conspectu meo, ut offerant mihi adipem, & sanguinē.*

ipsi ingredientur Sanctuarium meum, & accedent ad mensam meam, ut ministrent mihi, & custodiant ceremonias meas. Cumq; ingredientur portas atrij interioris stolis lineis induentur, nec ascendet super eos quidquam ligneum, quando ministrent in portis atrij interioris. vitæ lineæ erunt in capitibus eorum, & feminalia lineæ erunt in lumbis eorum, & non accingentur in sudore, cumque egredientur in Atrium exterius ad populum, exuent se stolis suis, in quibus ministraverunt, & reponent ea in excelsis Sanctuarij, & vestient se stolis alijs, & non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem suum non radent, neque comam nudabunt, sed cooperientes cooperient capita sua. Et vinum non bibet omnis sacerdos, quando ingressurus est atrium interius, & viduam, & repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus Israël, sed & viduam, quæ fuerit vidua à sacerdote, accipient. Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem, & matrem, & filium, & fratrem, & sororem, quæ alterum virum non habuerit, in quibus contaminabuntur. & postquam fuerit emittendus, septem dies numerabuntur ei. Et in die introitus sui in Sanctuarium, ad atrium interius ut ministret mihi in Sanctuario, offeret pro peccato suo, non erit autem eis hereditas, ego hereditas eorum, & possessionem non dabitis eis in

Israël. ego enim possessio eorum. Victimæ & pro peccato, & pro delicto ipsi comedent. & omne votum in Israël ipsorum erit. & primitiua omnium primogenitorum, & omnia Libamenta ex omnibus, quæ offeruntur, sacerdotum erunt. & primitiua ciborum vestrorum dabitur sacerdoti, ut reponat benedictionem domui suæ: omne morticinum, & captum à bestia de auiibus, et de pecoribus non comedent sacerdotes.

His explicitis, nunc ex quo genere sacerdotes lecti sint, & ut in classes xxiiij. distributi sint, ostēdamus. Primi ergo sacerdotes fuere Nadab. Abiu. Eleazar, & Ithamar filij Aaronis, ex mandato Dei vestiti, & consecrati. Extinctis verò Nadab, & Abiu, quòd ignem alienum, non sacrum, sacrificijs intulissent. remansere Eleazar, & Ithamar, qui pontificum & sacerdotum progeniem prodiderunt.

Dauid autem, cum ætate sua sexdecim essent familiæ ab Eleazaro profectæ; octo verò ab Ithamaro, omnes sacerdotes in xxxiiij. classes destinauit, atque eis nomen imposuit ab eo, qui tum illius familiæ principatum gerebat. Ordo verò earum sorte ductus est, ut vna diceretur prima, altera secunda, & sic deinceps, vnde viginti quatuor sortes à S. Eucherio dictæ.

Nomina verò eorum, qui familiarum
pria-

principes nomen classibus dederunt, hæc, atque hoc ordine fuerunt, vt scriptum est xxiiij. primi Paralip. *Exiit fors prima Ioarib, secunda Iedei, tertia Charib. & quæ sequuntur hoc modo:*

1 Ioarib.	13 Epha.
2 Iedias.	14 Iesbaal.
3 Charib.	15 Bléga.
4 Seorim.	16 Emer.
5 Melechias.	17 Ietthi.
6 Benjamin.	18 Aphiffes.
7 Aecos.	19 Phettias.
8 Abias.	20 Ieziel.
9 Iesus.	21 Achin.
10 Sichimas.	22 Samuel.
11 Elefub.	23 Dalias.
12 Iacim.	24 Iebeli.

Meminit verò etiam primæ classis Ioarib Iosephus in Antiquitatibus scribens; Matthatiam Assamonei nepotem sacerdotem fuisse de classe Ioarib Hierosolymitanum, & in Vita sua, cum dixit: *Mhi non solum est genus à sacerdotibus, sed etiam ex prima classe Ioarib viginii quattuor. & octauæ, quæ fuit Abia, meminit S. Lucas: Sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia.* Quas enim nos more Romano vocauimus classes, Latinus interpres vertit modo vices,

modo turmas, Græcus, ἐφημερίας, & ἐφημερί-
 das, vt postea apparebit. Fuere autem, teste
 Theophylacto, ephemerie idem, quod heb-
 domada. Quod ex xxiii. secundi Paralipom-
 e. declaratur: *Ioiada sacerdos non dimiserat
 abire turmas, quæ sibi per singulas hebdomadas
 succedere consueuerant.* Græcus enim pro tur-
 mas habet ephemerias, vt xxv. secundi Para-
 lip. *Secundum ephemerias nostras constitutas à
 Dauide.* Quas verò vices, siue classes Dauid
 instituit eas post S. Iomon ipse ex illius au-
 ctoritate descripsit, vt proditum est v. secun-
 di Paralip. *Tempore Salomonis, dum Arca in
 templum inferebatur, non adhuc vices, & mi-
 nisteriorum ordo inter sacerdotes dimissus erat. &
 octauo: Salomon constituit iuxta dispositionem
 patris sui officia sacerdotum in ministerijs suis.*
 Huius verò instituti hæc ratio fuisse vide-
 tur. Dauid omnes sacerdotes quotidie mi-
 nisterijs sacris noluit occupari, sed singulas
 classes singulis hebdomadibus operari. ac
 primum ordinem classium sorte duxit, de-
 inde sacerdotes singularum sortiri classi-
 um voluit, quo quisque officio in sua heb-
 domade fungeretur. exempli gratia quis in-
 centum poneret, quis sacrificaret. Sic enim
 scriptum est apud S. Lucam: *Cum Zachari-
 as sacerdotio fungeretur in ordine vicis sue an-
 te Deum secundum consuetudinem, sacerdotij
 sui,*

sui, sorte exijt, vt incensum poneret ingressus in templum. & apud Iosephum secundo contra Appionem: Licet sint, viginti quatuor classes sacerdotum, quarum singula plus quam quinq; millia hominum habeant, per certos tamen dies particularis sit observatio, quibus transactis atq; succedentes ad sacrificia veniunt, & conuocati in templum meridiè à præcedentibus clauis templi, & ad numerum vasa omnia accipiunt, nulla re, quæ ad esum, aut potum attingat, in templum illata. Quod verò S. Ambrosius, & S. Augustinus censuerunt, Zachariam summū pontificem fuisse, nixi ea coniectura, quòd incensum adoleuit, quod nemini facere licuerit, nisi pontifici, de eo iure dubitari fortasse possit. Neque enim Zacharias potuit esse pontifex, cum illo anno, teste Iosepho, Ioazarus pontificatum administrarit. neq; de summo pontifice dixisset S. Lucas: Sacerdos quidam, nec pontifices habebant vices, & sortem, vt sacerdotes, & incensum non minus adolebant sacerdotes, quàm pontifex, vt supra demonstrauius. Quare simpliciter sacerdotem fuisse, necesse est. Mentio porrò harum etiam vicium fit Esdræ vj Fecerunt sacerdotes in ordinibus suis, & Leuitas in vicibus suis. & primo tertij: Fecit Iosias Peseba statuens sacerdotes per vices dierum solis amictos in templo Domini.

Iam verò singulis claisibus sacerdotum quidam præerant sacerdotes, qui etiam cõmuni nomine cum summo pontifice ἀρχιεϋς, à Latino verò interprete principes sacerdotum, & pontifices verfi sunt. Quæ res miras huic doctrinæ offudit tenebras. Sic autem loquutus est Esdra octauo *Custodite, donec appendatis coram principibus sacerdotum, & Leuitarum, et ducibus familiarum in Hierusalem.* & S. Marcus xiiij. *Adduxerunt, lesum ad summum sacerdotem Caiam, summi verò sacerdotes quærebant aduersus Iesum testimonium.* Atque omninò in vniuerso illo Christi iudicio alius est summus pontifex, alij sunt principes sacerdotum, qui ad summum sacerdotem conuenisse dicuntur. Talis verò fuit Esdra, qui princeps sacerdotum dicitur, nec tamè pontificatù maximù gessit. Tales Ioannes, & Alexander, de quibus iij. Actuum: *Et Annas princeps sacerdotum, & Caias, & Ioannes, & Alexander, & quot quot erant è genere sacerdotali.* Nam Caias erat verè pontifex, Annas Pontificius, vt supra dictum est, reliqui principes classium sacerdotalium, quod expressum est in græco, ἐκ γένους ἀρχιερατικῆς, id est, ex genere principum sacerdotum. nam Concilium, de quo ibi agitur, inibant non solum pontifex, sed etiam principes classium sacerdotalium

talium, vt postea demonstrabimus. Talis de-
 mum Scæua Actuum xix. *Erant cuiusdam
 Iudei nomine Scæua, principis sacerdotum, se-
 ptem filij. neque enim Scæua vilus pontifica-
 tum maximum gessit, aut gerere Ephesi, de
 qua ibi agitur, potuit.*

Cum ergo sacerdotes omnes ex posteris
 essent Eleazari, & Ithamari, satis constat, e-
 oisdem ex tribu Leui fuisse, quæ à Deo se-
 uocata in sacerdotium fuerat. Vnde S. Pau-
 lus vij. ad Hebræos scripsit: *Is, in quo hæc di-
 cuntur, de alia tribu est, de qua nullus altari præ-
 stò fuit. manifestum est enim, quòd ex Iuda ortus
 sit Dominus noster, in qua tribu nihil de sacerdo-
 tibus Moyses noster loquutus est.* De toto verò
 sacerdotum genere sic scripsit Iosephus pri-
 mo contra Appionem: *Non solum ab initio
 probatissimos viros, & in Dei placatione præpa-
 ratos ad hæc exercenda constituerunt, sed vt ge-
 nus sacerdotum sine admisione consisteret, proui-
 derunt, oportet enim eum, qui sacerdotium habi-
 turus est, ex eius gentis nasci muliere, & genus
 per antiquam lineam. & multis testibus appro-
 bare. Quod scilicet agimus non solum in ipsa Iu-
 dea, sed ubicunque nostra gens reperitur, etiam
 ibi integritas circa nuptias sacerdotum serua-
 tur, hoc est in Aegypto, & Babylonia, & ubi-
 cunque quilibet de sacerdotum genere dispersi
 sunt. misunt enim Hierosolymam conscribentes
 à patre*

à patre nomen nuptæ, & antiquorum pregenitorum, qui huius rei testimonia præbuere. Si autem bella eueniant, tunc qui de sacerdotibus supersunt, probant mulieres, quæ relinquuntur. nõ enim ad captiuas accedunt, & alienigenarum consortia formidantes. Ac pontifices apud nos à bis mille annis denominati filij à patre conscripti sunt. Si quis verò præuaricetur, interdicitur, ne aut ad altare accedat, aut alia sanctificatione fungatur.

De Leuitis. CAP. III.

Sacerdotes porrò sequuntur Leuitæ. Hi verò duobus modis accipiuntur. nam & omnes ex tribu Leui Leuitæ dicti sunt, sub quam vocem etiam pontifices, & sacerdotes subiiciuntur; & præter pontifices ac sacerdotes reliqui, qui præcipuum sibi sacrorum ministerium vindicarunt, de quibus nunc agendum est. Leuitæ igitur omnes eiusmodi ex posteris quidem Leui, verum non ex familijs Eleazari, aut Ithamari genus traxerunt. Leui enim filios reliquit tres, Gerson, Cahat, & Merari. Cahat verò Amram, Isaar, Hebron, & Oziel. Ex Amram natus est Moyse, & Aaron: ex Aarone Eleazar, & Ithamar. Vt autem ab Aarone pontificum, & sacerdotum genus per posteros Eleazari, & Ithamari est propagatum, sic per reliquos Leui filios, ac nepotes reliquum genus sacro-

sacrorū ministrorū, quos Leuitas vocamus.

Horum autem ordo duplex fuit, vnus à Moyse institutus, alter à Dauide. Dicam prius de priore. His Leuitis commisit Deus curam Tabernaculi, & vasorum, & instrumentorum eius, & Arcæ fœderis, vt ea deferrent, & custodirent, & vt sacerdotibus ministrarent. Numerorum primo: *Tribum*

Leui noli numerare, neq; pones summam eorum cum filiis Israël, sed constitue eos super Tabernaculum Testimonij, & cuncta vasa eius, & erunt in ministerio, ac per gyrum Tabernaculi metabuntur. Cū proficiscendum fuerit, deponent Leuite tabernaculum, cum castrametanda, erigēt. quisquis externorum accesserit, occidetur. & tertio: Applica tribum Leui, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis, vt ministrent ei, & excubent, & obseruent, quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram Tabernaculo Testimonij seruentes in ministerio eius, dabisq; dono Leuitas Aaron, & filij eius, quibus traditi sunt à filiis Israël. Aaron autem, & filios eius constitues super cultum sacerdotij. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur. Ego tui Leuitas à filiis Israël pro omni primogenio, qui aperit vuluā in filiis Israël, pruntq; Leuite mei, meum est omne primogenitum, ex quo percussi primogenitos in terra Egypti, sanctificanti mihi quid quid primum nascitur in Israël. ab homine

vsq;

usque ad pecus, mei sunt. Inde officia singulis
 familijs Leuitarum distribuit, inquit: *Nu-*
mera filios Leui per domos patrum suorum, &
familias, omnem masculum ab uno mense, & su-
pra. Numeravit Moyses, & inuenti sunt filij
Leui per nomina sua Gerson, & Cabat, & Me-
rari. Filij Gerson, Lebni, & Semei, filij Cabat
Amram, Isaac, Hebron, & Oziel. Filij Mera-
ri Moholi, & Musi. Lebni, & Semei ta-
bernaculum metabuntur ad occidentem sub prin-
cipe Heliasaph filio Lael, & habebunt excubias
in Tabernaculo sceleris ipsum tabernaculum,
& operimentum eius tentorium, quod trahitur
ante fores tecti fœderis, & cortinas atrij, tentori-
um quoque, quod appenditur in introitu atrij
Tabernaculi, & quidquid ad ritum altaris per-
tinet, funes Tabernaculi, & omnia utensilia e-
ius. Amramita, Isaacita, Hebronita, & Ozie-
lita habebunt excubias Sanctuarij, & castra
metabuntur ad meridianam, princepsq; erit eo-
rum Elisaphan filius Oziel, et custodiet arcam,
menamq; & candelabrum, altaria, & vasa san-
ctuarij, in quibus ministratur, & velum, cun-
damq; eiuscemodi suppellestem. Moholita, &
Musita sub principe Suriel filio Abihael in
plaga septentrionali castra metabuntur. erunt
sub custodia eorum tabule tabernaculi, & ve-
etes, & columna, ac bases earum, & omnia qua
ad cultum huiuscemodi pertinent, columneq;
atrij

atrij per circuitum cum basibus suis, & paxilli cum funibus. Princeps principum Leuitarum, Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores custodiae Sanctuarij. castrametabuntur ante Tabernaculum foederis, id est, ad orientalem plagam Moyses, & Aaron cum filijs suis habentes custodiam Sanctuarij in medio filiorum Israël, quisquis alienus accesserit, morietur.

Deinde cap. iiii. exponit, quid eorum quisque agere, & portare debeat, arcam, velum, mensam, cortinas, tectum Tabernaculi, tentorium, funiculos, vasa, tabulas, vectes, columnas, bases, totam suppellectilem. Demum cap. viij. legem affert: *Hac est lex Leuitarum. A viginti quinq; annis, et supra ingredientur, ut ministrent in Tabernaculo foederis, & custodiant, quae ibi fuerint mandata, opera autem ipsa non facient.* Atque in his quidem officijs manserunt usque ad tempora Dauidis, ita ut tempore Iosue ipsi arcam trans amnem Iordanem tulerint, ubi sacerdotes Leuiticae stirpis, nomine sacerdotis latè accepto, dicuntur.

DAVID inde Leuitarum ordinem alterum instituit, priore illo quodammodo abrogato. Nam arcae ferendae onere sublato, Leuitas alios sacerdotum, & templi ministros, qui propriae Leuitae dicti sunt, alios Cantores, alios Ianitores, alios Scribas, & iu-

dices esse constituit, ministrorum viginti-
 quatuor millia, Scribarum, & Iudicum sex
 millia, Cantorum quattuor millia, & toti-
 dem Ianitorum. Hoc scriptum reperitur
 xxiiij. primi Paralip. Congregauit Dauid om-
 nes principes Israël, & Sacerdotes, & Leuitas,
 numeratiq; sunt Leuita à viginti annis, & su-
 pra, & inuenta sunt triginta octo millia virorū.
 Ex his electi sunt, & distributi in Ministerium
 domus Domini viginti quattuor millia. Scriba-
 rum autem, & iudicum sex millia, porrò quat-
 tuor millia Ianitores, & totidem psaltes canentes
 Domino in organis, quæ fecerant ad canendum,
 & distribuit eos Dauid per vices filiorum Le-
 ui, Gerson, Cabat, & Merari. & post : Dixit
 Dauid. Requiem dedit Dominus Deus Israël po-
 pulo suo, & habitationem Hierusalem in aeter-
 num. Nec erit officij Leuitarum, ut ultrà por-
 tent Tabernaculum, & omnia vasa eius ad mi-
 nistrandum. Iuxta præcepta quoq; Dauid nouis-
 sima supputabitur numerus filiorū Leui à vi-
 ginti annis, & supra, & erunt sub manu filiorū
 Aaron in cultum domus domini in vestibulis, et
 exedris, & in loco purificationis, & in sanctua-
 rio, & in vniuersis operibus templi Domini: sa-
 cerdotes autem super panis Propositionis, & ad
 simile sacrificium, & ad lagana, & azyma, &
 sarraginem, & ad torrendum, & super omne pō-
 dus, & mensuram. Leuita verò ut stēt mane ad
 confi-

confitendum, & canendum Domino, similiterque ad vesperam tam in oblatione Holocaustorum Domini, quàm in Sabbatis, & Kalendis, et solemnitatibus reliquis iuxta numerum, & ceremonias uniuscuiusque rei iugiter coram Domino, & custodiendi observationes Tabernaculi fœderis, & ritum Sanctuarij, & observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini. Item nono eiusdem De genere quoque Leuitarum erunt super vasa ministerij, ad numerum enim effrentur vasa, & inferentur. De ipsis & qui credita habebunt utensilia Sanctuarij, præerunt simula, & vino, & oleo, & thuri, & aromatibus. si y autem sacerdotum ex aromatibus conficient. Et Matthathias Leuites primogenitus Sellum Corita præfectus erit eorum, quæ in sartagine frigeantur. Porrò de filiis Cahat, & fratribus eorum, super panes erunt. Propositionis, ut semper novos per singula sabbatha prepararent. Atque hos item ministros Dauid in xxiiij. classes destinavit, easque à Gersonitis, Cahatitibus, & Meraritis nominavit. vnde principes non minus Leuitarum, quàm Sacerdotum primi Esdræ octavo commemorantur.

Hæc verò ita instituta, à Dauide post perfecta sunt. à Salomone viii. secundi Paralipomenon: Constituit iuxta dispositionem patris sui officia Sacerdotum in ministerijs suis

Leuitas in ordine suo, ut laudarent, & ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, & Ianitores in diuisionibus suis per portam, & portam. Itaque Ezechias rex exoletum Dei cultum restitutus, acciuit sacerdotes, & Leuitas dixitque ad eos secundo Paralip. xxix. Audite me Leuita, & sanctificamini: mundate domum Domini, auferte omnem immunditiam de Sanctuario: filij mei nolite negligere, vos elegit Dominus, ut steteris coram eo, & ministretis illi, colatisque eum, & cremetis ei incensum. Inde ita pergitur: Surrexerunt Leuita, & congregauerunt fratres suos, & sanctificati sunt, & ingressi sunt, ut expiarent domum Dei. Sacerdotes quoque ingressi templum, ut sanctificarent illud extulerunt omnem immunditiam, sanctificauerunt Domino boues sexcentos, & oues tria millia. Sacerdotes vero pauci erant, nec poterant sufficere, ut pelles Holocaustorum detraherent, unde & Leuita fratres eorum adiuerunt eos, donec impleretur opus, & sanctificarentur antistes Leuita quoque quoque faciliore ritu sanctificantur, quam sacerdotes. Inde xxxj. scriptum est. Ezechias constituit turmas (id est, ephemerias, seu vices) sacerdotales, & Leuiticas in diuisiones suas unumquenque in officio proprio tam sacerdotum, quam Leuitarum ad Holocausta, & Pacifica, ut ministrarent, & confiterentur, canerentque

que in portis castrorum Domini. Post Iofias in-
 staurato templo Leuitarum quoque mune-
 ra renouauit. sic enim scriptum est xxxv.
*Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnis
 Israël sanctificabatur Domino locus est. Poni-
 te arcam in Sanctuario Templi, quod adifica-
 uit Salomon. nequaquam enim eam ultra por-
 tabitis. nunc autem ministrare Deo vestro. & po-
 pulo eius Israël, preparate vos per domos, & co-
 gnationes vestras in diuisionibus singulorum, sic-
 ut præcepit Dauid, & descripsit Salomon, &
 ministrare in Sanctuario per familias, turmasq;
 Leuiticas, & sanctificati immolate Phase.* In-
 primis verò mandasse videtur Leuitis, vt vi-
 ce sacerdotum detraherent pelles Holocau-
 storum. nam pauldò post additur: *Leuita ste-
 terunt in turmis iuxta regis imperium. & de-
 traxerunt pelles Holocaustorum.* Nam nisi Io-
 siæ instituto hoc factum dicemus, ad Eze-
 chiæ tempus reijciemus. quo propter pauci-
 tatem sacerdotum Leuitæ hoc oneris subie-
 runt. Neque enim adhuc reperi, vnde san-
 ctus Hieronymus illud hauserit, quod in
 eum locum scripsit, moris fuisse, vt Leuitæ
 detraherent pelles Holocaustorum, sacer-
 dotes autem, quando Pro peccatis fiebat sa-
 crificium. Nam perpetuum fuisse vltimis
 temporibus hoc Leuitarum onus, ostende-
 re videtur Ezechiel xliij. inquit: *Leuita*

erunt in sanctuario meo aditui, & sanitores portarum domus, & ministri domus. ipsi mactabunt holocaustum, & victimas populi, & ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent eis. non appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fungamur tibi, neq; accedent ad omne Sanctuarium meum iuxta Sancta sanctorum.

De Cantoribus. CAP. V.

Cantores autem à Davide diximus institutos, ut confiterentur, & canerent in organis Domino. Hæc autem organa diuersi generis erant, tubæ, cymbala, psalteria, citharæ, & quæ præcipuè organa dicebantur. Canebant autem voce hymnos, quos David, Asaph, Idithun, Heman, & Hetan composuerant, & in confessione verba illa crebro vsurpabant: *Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.* Tunicis porro bysiniis induebantur, atque ita à sacerdotibus lineas habentibus distinguebantur. Hoc autem munus assignauit David tribus filijs Iohel, qui genus trahebant à Gersone, nempe Asaph, Heman, & Idithun, quorum xxiiij. erant filij, quattuor Asaph, sex Idithun, quattuordecim Heman, qui pariter sorte ducti singulis vicinis quaternis classibus nomen dederunt. De his autem sic scriptum est eodem in loco

eo: Iſti ſunt filij Leui ſecundum domos familiarum ſuarum, miſeruntq; & ipſi ſortes contra fratres ſuos filios Aaron coram Dauid rege, & Sadoe, & Achimelec, & principibus familiarum ſacerdotaliũ, & Leuiticarũ tam maiores, q̄ minores. Oēs ſors aequaliter diuidebat. Igitur Dauid, & præfectus exercitus ſegregauerũt in miniſteriũ filios Aſaph, et Heman, & Idithun, q̄ prophetarent in cytharis, & psalterijs, & cymbalis ſecundum numerũ ſuo ſibi dedicato officio ſeruiẽtes filij Aſaph quatuor ſub manu Aſaph prophetantes iuxta regem. filij Idithun ſex, qui in cythara prophetabant ſuper conſuetas, & laudantes Dominum, filij Heman quattuordecim. Videntes regis in ſermonibus Dei, ut exaltaret cornu. Vniuerſi ſub manu patris ſui ad cantandum in templo Domini diſtributi erant in cymbalis, & psalterijs, & cytharis in miniſteria domus Domini iuxta regem. Fuit autem numerus eorum cum fratribus ſuis, qui eruditi erant in Cantico Domini ducenti octoginta octo, miſeruntq; eis ſortem ephemeriarum ſecundum magnum, & paruum, perfectorum, & diſcentium, atq; inde ordinem earum, ſũt autem vi- ces xxiiiij, perſequitur hoc modo:

1 Ioseph.	5 Nathanias.
2 Godolias:	6 Bocciau.
3 Zaccur.	7 Iſreela.
4 Iſari.	8 Ieſaias

S 4

9. Ma:

9 Mathanias.	17 Iesbacassas.
10 Semeias.	18 Hannani.
11 Azareel.	19 Mellothi.
12 Nasabias.	20 Eliatha.
13 Subael.	21 Othir.
14 Matthatias.	22 Gedelthi.
15 Ierimoth.	23 Mahazioth.
16 Hananias.	24 Romentiezzer.

Officia verò eorum descripta multis in locis reperiuntur, præcipuè autem in septimo secundi Paralipo. regnante Salomone: *Sacerdotes stabant in officijs suis, & Leuitæ in organis carminũ Domini, quæ fecit David Rex canentes per manus suas. porro sacerdotes canebant tubis ante eos. &c. v. Egressis autem sacerdotibus de Sanctuario (omnes enim sacerdotes, qui ibi potuerant inueniri, sanctificati sunt. nec adhuc in illo tempore vices, & ministeriorum ordo inter eos diuisus erat) tam Leuita, quam Cantores, id est, & qui sub Alaph erant, & qui sub Heman, & qui sub Iditbun, filij, & fratres eorum vestiti byssinis, cymbalis, & psalterijs, & citharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis sacerdotes centum viginti canentibus tubis. Igitur cunctis pariter & tubis & voce, & cymbalis, & organis, & diuersi generis musicorum concinentibus, & vocem in sublime tollentibus, longè sonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare cœpissent, & discere.*

Consi-

Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius, impletur domus Dei nube, nec possent sacerdotes stare, & ministrare propter caliginem. item xx. Iosaphat rex statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in aeternum misericordia eius. Item tertio primi Esdræ. Concinebant in hymnis, & confessione Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. & xiiij. In diebus Dauid, & Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum carmine laudantium, & confitentium Deo.

Addit etiam Iosephus libro viij. eundem Salomonem stolas Leuitarum hymnos canentium ex bysso ducentes mille fecisse, libro autem xx. eosdem pro stola bysina lineam sacerdotalem impetrauisse tempore Agrippæ regis Iudææ. Ex tribu, inquit, quicumque hymnorum cantores erant, regi suaserunt, ut convocato Concilio sibi concederet stola linea uti, perinde ac sacerdotibus licebat. Rex autem ex sententia eorum, qui concilium inibat permisit, ut priore veste posita, lineam indueret. parte autem tribus in templo operante, & his cõcessit, ut hymnos edicerent, quemadmodum monebant. quorum utrumque legibus erat aduersum.

De Ianitoribus. CAP. VI.

IAnitores porrò ministri fuerunt, qui ad ianuam templi excubabant, & sacras arculas observabant, de quibus in primo Paralipomenon, hoc modo: *Ianitores autem Sellum, & Accub, & Talmon, & Ahiman, & frater eorum Sellum princeps. Usque ad illud tempus in porta regis ad orientem observabant per vices suas de filijs Leni, Sellum filius Core cum fratribus super opera ministerij, custodes vestibulorum Tabernaculi, & familie eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum. Phinees filius Eleazari erat dux eorum coram Domino Zacharias filius Mosolamia, ianitor portae Tabernaculi Testimonij. Omnes hi electi in ostiarios per portas ducenti duodecim, & descripti in villis proprijs, quos constituerunt David & Samuel: Videns in fide sua tam ipsos, quam filios eorum in ostijs domus Domini, & in Tabernaculo vicibus suis. Per quatuor ventos erant ostiarii, id est, ad orientem, & ad occidentem, & ad aquilonem, & ad austrum. His quatuor Leuitis creditus erat omnis numerus ianitorum, & erant super exedras, & thesauros domus domini, per gyrum quoque templi Domini morabantur in custodijs suis, ut, cum tempus fuisset, ipsi mane aperirent fores.*

Hi verò in viginti quatuor quoque classes, siue

sue vices, diuisi sunt, vt scriptum est xxvj.
 Quarum septem primæ nominatæ sunt à fi-
 lijs Seleniæ: Zacharia, Iadibel, Zabadia, Ia-
 thanael, Aelá, Iobanan, Elíoenai, octo sequé-
 tes à filijs Obededó, Semria, Tozabad, Sachar
 Nathanael, Ammiel, Issachar, Phollathi,
 & à filijs Semei primogeniti sex. Othni, Ra-
 phael, Obed, Elzabad, Eliu, & Sammachia,
 reliquas à filijs Hofæ, Semri, Helcia, Tabe-
 lia, Zacharia. Quibus expositis additur. *Hæ
 diuisi sunt, in ianitores, vt essent principes cu-
 stodiarum. sicut & fratres eorum, vt ministra-
 rent in domo Domini. Missæ sunt ergo sortes ex
 aquo, & paruis, & magnis per familias suas in
 vnamquaque portarum. Cecidit ergo sors ori-
 entalis Selenia, Zachario filio eius septentriona-
 lis: Obededem, verò, & filijs eius ad austrum,
 in qua parte domus erat Seniorum Concilium.
 Sephim, & Hofa ad Occidentem, iuxta por-
 tam, que ducit ad viam ascensionis, custodia
 contra custodiam: ad Orientem verò Leuita
 sex, & ad aquilonem quatuor per diem, atque
 ad meridiem similes in die quattuor: & vbe-
 rat Concilium binis & binis. In cellulis quoque
 ianitorum ad occidentem quatuor in via, binis
 quæ per cellulas. Hæ sunt diuisiones ianitorum fi-
 liorum Core, & Merari. His expletis inde de
 custodia sacre pecuniæ additur: et Leuita fra-
 tres eorum super thesauros domus dñi, et thesauros
 ian-*

sanctificatorum, Subael præpositus thesauris E-
liezer, & fratres eorum super thesauros Sancto-
rum, que sanctificauit David rex, & principes
familiarum & tribuni, & centuriones, & du-
ces exercitus de bellis præliorum, que cōsecraue-
rant ad instaurationem, & suppellectilem tem-
pli Domini.

Ioiada inde pontifex, regnante Ioa, con-
stituit quosdam Leuitas ianitores ad custo-
diam templi, vt neminem contaminatum
ingredi sinerent, vt xxiiij. secundi Paralipo-
menon inuenitur. Eosdem verò ianitores
sacram pecuniam collegisse, indicat caput
xxiiij. quarti Regum. vbi ita est: *Vado ad
Helciam sacerdotem magnum, vt constetur pe-
cunia, que illata est in templum Domini, quam
collegerunt ianitores templi à populo.* De his ve-
rò sic Philo de præmijs sacerdotum: *Adi-
turi alij ianitorum officio functi sunt, alij vestibu-
lum obseruarunt, alij nocturnas diurnaq; custo-
dias, templi vices sortiti, egerunt, quibusdam
cura fuit porticus, atriumq; verrere & scobes,
ac quisquillas exportare, munditiemq; curare.*

Iam verò officia Sacerdotum, Leuita-
rum, Cantorum, & Ianitorum adhuc aper-
tius referuntur xxxv. secundi Paralipo. vbi
de nobili Pascha à Iosia rege celebrato dif-
feritur. *Preparatum, inquit, est ministerium
& steterunt sacerdotes in officio suo, Leuita quo-
que*

que in turmis (græcè in diuisionibus suis) iuxta regis imperium, & immolatū est Phæse. & effuderunt sacerdotes manu sua sanguinē. Et Leuita detraxerūt pelles holocaustorū, & separauerūt ea, ut darēt per domos, et familias singulorū, ut offerretur dño, sicut scriptū est in lege Moysi, et assauerūt Phæse sup ignē, iuxta q̄ in lege scriptum est. Pacificas verò hostias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & festinato distribuerunt uniuersæ plebi, sibi autem, & sacerdotibus postea parauerunt. nam in oblatione holocaustorum, & adipum vsque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati. unde Leuitæ sibi, & sacerdotibus filijs Aaron parauerunt nouissimis. Porrò cantores filij Asaph stabant in ordine suo iuxta preceptum Dauid, & Heman, & Idithun prophetarum Dauid, Ianitores verò per portas singulas obseruabant, ita ut ne p̄n̄cto quidem discederent à ministerio, quamobrem & fratres eorum Leuitæ parauerunt eis cibum, omnis igitur cultura Domini ritè completa est in die illa, ut facerent Phæse. & offerrent holocausta super altare Domini, iuxta preceptum regis Iosia.

De Nathinæis. CAP. VII.

NAthinæos inde Ianitoribus adhæsisse, docet Esdra cap. primo, vbi ordine recenset Sacerdotes, Leuitas, Cantores, Ianitores, & Nathinæos, qui è Babylonia redierunt. Vt autem Leuitæ Sacerdotibus, sic Nathinæi

thinaei Leuitis operam ministerij præstiterunt, itaque vt illi diaconi, sic hi s b liaconi vocari possunt, de quibus cap. ix. primi Paralip. *Qui habitauerunt primi in possessionibus & urbibus suis Israël, & sacerdotes, & Leuitæ, & Nathinei.* & primo Esdræ, cap. ij. *Omnes Nathinei, & filii seruatorum Salemonis trecenti nonaginta duo.* Hi olim dicti Gabaonitæ, de quibus Iosue v. ix. & xx. *Liberauit Iosue Gabaonitas de manu filiorum Israël, vt non occiderentur, decreuitq; in illo die, eos esse in ministerio cuncti populi, & altaris Domini, cedere ligna, & aquas comportantes vsque in presens tempus in loco, quem elegerit Dominus.* David inde auctor fait noui nominis, non officij ac pro Gabaonitis Nathinæos vocauit, vt apparet ex primo Esdræ, cap. viij. *De Nathineis, quos dederat David, & principes ad ministeria Leuitarum.* Vnde cap. ij. scriptum: *Habitauerunt sacerdotes, & Leuitæ, & Cantores, & lanitores, & Nathinei, in urbibus suis.*

De Nazareis. CAP. VIII.

HActenus dictum sit de ijs, qui sacris ministerium præbuerunt. Fuit præterea quoddam aliud genus hominum, qui Deo etiam operam suam dicarunt, licet sacra nõ attigerunt. Hi verò aut corpus suum Deo

con-

consecrarunt, aut oracula Dei fuderunt, aut legem Dei exposuerunt, quorum primi Nazaræi, secundi Prophetæ, tertij Scribæ vocati sunt, qui deinde diuersas sectas intulerunt, Sadducæos, Scribas, Phariseos, Herodianos, & alios.

Fuere igitur Nazaræi homines, qui se Deo voto consecrauerunt, ea ratione, qua docetur Numerorum cap. vj. *Vir, siue mulier, cum fecerint votum, ut sanctificentur, & se voluerint Deo consecrare, à vino, & omni, quod inebriare potest, abstincent. Acerum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de vna exprimitur, non bibent. vvas recentes, siccasque non comedent cunctis diebus, quibus ex voto Domino consecrantur, quidquid ex vinea esse potest ab vna passa vsque ad acinum non comedent. Omni tempore separationis sue nouacula non transibit per caput eius vsque ad completum diem, quo Domino consecratur: Sanctus erit crescente casarie capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem, & matris, & fratris, sororisque funere cõtaminabitur. quia consecratio Dei sui super caput eius est. Omnibus dieb. separationis sue sanctus erit Domino. Sin. autem mortuus fuerit subiuo quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius, quod radet ilico in eadem die purgationis sue.*

*sua, & rursum septima in octava autem die offeret duas turtures, vel duos pullos columbe sacerdoti in introitum fœderis testimonij. facietque sacerdos unum pro peccato, & alterum in Holocaustum, & deprecabitur pro eo, quia peccauit super mortuo sanctificabitque caput eius in die illo, & consecrabit Domino. dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio eius. Tres autem potissimum Nazareos apud Hebreos inuenio, Sampsonem, Samuelem, & Iacobum Iustum fratrem Domini. De Sampson cap. xxij. Iudicum: *Cave ne bibas vinum, & siceram, nec immundum quidquam comedas, quia concipies & paries filium. cuius non tanget caput nonacula. erit enim Nazareus Dei ab infantia sua.* De Samuele primo Regum Anna vouit filium Deo his verbis. *Dabo eum Domino omnibus diebus vite eius, & nonacula non ascendet super caput eius.* De Iacobo sic Evangelippus, teste Clemente Alexandrino: *Ex utero matris sue sanctus fuit, vinum, & siceram non bibit. sed neque animal manducauit, ferrum in caput eius non ascendit.* Ceterum de voto eiusmodi sanctificationis præclare scripsit Philo in libro de sacrificijs. *Cum aliquis, inquit, sacravit omnium rerum suarum primitias, ac decimas non habens amplius materiam, in qua pietatem exerceat, seipsum dedicat, ideo magnum hoc votum appellatur, nihil enim quis quam**

quã possidet seipso pretiosius, quã possessione tunc ceditur. huius voti reo precipiuntur hæc, primum ne mero utatur, aliõve potu ex uuis factio, deinde ad præstitutam diem ritè offeret tres votiuas victimas agnum, agnam, & arietem, illum in holocaustum, illam pro peccato, arietem verò in salutis hostiam. nam uenienti cõueniunt hæc omnia, holocaustoma, quia non sua solum, sed se quoq, Deo dicat, pro peccato uictima, quia homo cum sit, quantumlibet perfectus, peccato non caret, pro salute autem, quia salutem suam acceptam refert Deo uero saluatori.

De Prophetis. CAP. IX.

SEquuntur homines, qui spiritu diuino repleti Hebræis iussu Dei futura bona, malæ prænunciarunt. quos primo Videntes, deinde Prophetas dixerunt, ut scriptum est libro primo Regum, cap. ix. *Olim in Israël sic loquebatur unusquisque vadens consulere Deum. Venite, & eamus ad Videntem, Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videntem.* Ut autem reliquos tutores se daturum Hebræis Deus ostendit, sic præcipuè quoque prophetas ex medio illorum excitatum promissit. Quinetiam antequam prophetas lege promissos mitteret, multos quoque patres spiritu prophetico exornauit, ut Abraam, Isaac, Iacob, & Ioseph. quorum

rum vaticinia extant sacris litterarum monumentis consignata. neque multò post etiã inter externos Balaam, & Iob, aliosq; nõnul-
loseo munere insigniuit.

Primum autem prophetam, eumque omnium præstantissimum dedit Moysem, de quo sic loquutus est Num. xij. *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum: At nõ talis seruus meus Moyses, ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per anigmata, & figuras dominum videt.* Post Moysem inde alios se excitaturum ostendit, atque etiam excitauit, vt ipse Moyses testatur xvij. Deuteronomij: *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in ore eius, loqueturq; ad vos omnia, qua præcepero illi, qui autem verba eius, qua loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultro existam. Prophe-
ta autem, qui arrogantia deprauatus voluerit loqui in nomine meo, qua ego non præcepi illi, vt diceret, aut ex nomine alienorum Deorum, interficietur. Quod si tacita cogitatione responderes, quomodo possum intelligere verbum, quod dominus nõ est loquutus? hoc habebis signum, quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non inuenerit, hoc Dominus non est loquutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit, & idcirco non timebis eum. & xvij. Dixit Moyses.*

sa. Si prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi dominus Deus tuus, ipsum audies. & xxxiv. Et non surrexit ultra propheta in Israël, sicut Moyses.

Hic verò spiritus propheticus, quo Deus præcipuè Moysen ipsum afflauit, à Moysese ad Seniores lxx. translatus est, ita vt & ipsi vaticinium edere cœperint. Quod declaratur Numerorum xi. Venit Moyses, & narrauit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israël, quos stare fecit circa tabernaculum, descenditq; Dominus per nubem, & loquutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moysese, & dans septuaginta viris, cumq; requiesisset in eis spiritus, prophetarunt, nec ultra cessarunt. remanserant autem in castris duo viri, quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requiescit spiritus, nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant, cumq; prophetarent in castris, cucurrit præter, & nunciauit Moysi, Eldad, & Medad prophetant in castris. Statim Iosue filius Nun minister Moysi, & electus è pluribus ait. Domine mi Moyses prohibe eos. At ille, Quid, inquit, emularis pro me? quis tribuat, vt omnis populus prophetaet, quando det eis Dominus spiritum suum?

Tempore inde Iudicum mentio fit Deboræ ca. iv. quæ prophetis fuisse, atq; vna po-

pulum iudicasse dicitur, & vj. alterius cuiusdam his verbis: *Populus clamauit ad Dominum postulans auxiliū contra Madianitas, quā misit ad eos virum prophetam, & locutus est. Hac dicit Dominus.*

Demum Samuel prodijt, qui omnes ea gloria superauit, cuius tempore *Sermo Domini erat pretiosus non erat visio manifesta.* Regum primo cap. secundo: *Abijt Samuel, & dormiuit, & vocauit eum Dominus ter. & dixit: Ecce ego facio verbum in Israël, quod quicūque audierit, tinnient ambe aures eius. Creuit inde Samuel, & Dominus erat cum eo, & cognouit vniuersus Israël, quōd fidelis esset Propheeta Domini.* Ab illo inde ordinarium quoddam quasi prophetarum collegium extitit, ita vt in singulis ætatibus, & ciuitatibus greges prophetarū inuenirentur. Vnde xxviij. primi Regum: *Saul consuluit Dominum, & non respondit ei neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per Prophetas.* Conuenerunt autem ad Samuelem multi scripturæ exponendæ studio se dicantes, quibus ille præfuit, atque ex eis aliquot Deus suscitauit, qui prophetę officium exercerēt. Itaq; post Samuelem perpetua successione prophetę fuerūt vsque ad Malachiam tempore Darij, cum templum est restitutum. De conuentu autem virorum ad Samuelem, & vt eos Deus in-

Inspirauerit, sic x. primi Regum, vbi Samu-
 el ita loquitur ad Saulem: *Venies in collem
 Dei, vbi est statio Philistaorum, & cum in-
 gressus fueris ibi urbem, obvium habebis gre-
 gem Prophetarum descendantium de Exceleso.
 & ante eos psalterium, & tympanum, & tibi-
 am, & citharam. ipsosq; prophetantes, & insiliet
 in te spiritus Domini, & prophetabis cum eis,
 & mutaberis in virum alium.* & paullo post:
*Venerunt ad predictum collem, & ecce cuneus
 prophetarum obvius est ei, & insiluit super e-
 um spiritus Domini, & prophetavit in medio
 eorum. Videntes autem eum omnes, qui noue-
 rant eum heri, & nudius tertius, quod esset cum
 prophetis, & prophetaret, dixerunt, ad inui-
 cem. *Quenam res accidit filio Cistnum & Saul
 inter prophetas?* & xix. *Misit Saul ad Rama-
 tha, ut raperent David, qui eum vidissent, cune-
 um Prophetarum vaticinantium, & Samue-
 lem stantem super eos, factus est etiam spiritus
 Domini in illis, & prophetare coeperunt etiam
 ipsi. Quod cum nunciatum esset Sauli, misit &
 alios nuncios, prophetarunt aut et illi. Et rursum
 misit Saul tertios nuncios, qui & ipsi propheta-
 runt. Et iratus iracundia Saul, abiit etiam ipse
 in Ramatha, & factus est etiam super eos spiri-
 tus Domini, & ambulabat ingrediens, & pro-
 phetabat usque dum veniret in Naioth, & ex-
 poliansit etiam ipse se vestimentis suis, & pro-**

phetavit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota die illa, & nocte. Vnde & exiuit proverbium. Num & Saul inter prophetas? Ergo post Samuelem magnus fuit prophetarum prouentus, quorum omnium nomina non sunt litteris prodita. Indicat caput ij. quarti Regum, in quo scriptum est: *Helias sic alloquutus est Heliseum. Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel, cumque descenderent Bethel, egressi sunt filij prophetarum, qui erant in Bethel. Item: Sede hic, quia Dominus misit me in Hierico, cumque venissent Hierico, accesserunt filij prophetarum, qui erant in Hierico. & post: Sede hic, quia Dominus misit me usque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum, & sequuti sunt eos. & post raptum Helix: Videntes filij prophetarum, qui erant in Hierico, dixerunt. requieuit spiritus Helix super Heliseum. Nomina verò prophetarum, qui sub Regum imperio, aut in seruitute Babylonica floruerunt, hæc ferme fuere, Gad, Nathan, Afaph, Idithun, Ahias, Samaias, Iad, Azarias, Hanani, Iehu, Iaziel, Eliezer, Zacharias, Helias, & Heliseum, quorum nullius extat vaticiniorum editi commentarij. At qui prophetias suas memoria prodiderunt, fuere, Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahû, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, & Malachias, qui minores*

nones propheta dicuntur, quod breuiores vaticiniorum libros reliquerint, & Isaias, Hieremias, Ezechiel, & Daniel, qui maiores appellatur, quod volumina prophetiarum grandiora conscripserint. Hi verò de calamitatibus, quæ regnis Israël, & Iudæ venturæ erant, prædixerunt, multaque de Christo venturo adiecerunt, quorum finis fuit in Malachia, qui præcursorem Christi ita prænucliauit: *Ecce ego mitto angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam.* Neque inde vsq; ad Ioannem Baptistam ab illo prædictum insignis vllus propheta in populo Iudæorum est numeratus.

Quoniam autem de prophetis dicere cœpi, quos præcipuè adibant, cum Deum ipsum consulere cupiebant, vt hæc dilucidior disputatio fiat, placet de vniuersa quoque consulendi Dei ratione adiungere. Consulere ergo Deum Hebræi maximè per oraculum. Oraculum autem tum consulere dicebantur, cum ad Propitiatorium Arcæ fœderis accedebant, atque ibi Deum rogabant, & ille respondebat. quod ipse Exodi vicesimo septimo admonuerat, vbi sic loquitur ad Moysen: *Loquar ad te supra Propitiatorium, ac de medio duorum Cherubin, qui erunt super arcam Testimonij, cunctaque quæ mādabo filiis Israël.* Quod verò tum præcepit

Deus vt fieret, id post fecit Moyſes Numero-
 rorum ſeptimo. Cumque ingrederetur Moy-
 ſes tabernaculum fœderis, vt conſulereſt oracu-
 lum, audiebat vocem loquentis ad ſe de Propitia-
 torio, quod erat ſuper arcam Teſtimony inter
 duos Cherubin, vnde & loquebatur eſ. Item
 Iudicum primo: Conſuluerunt filij Iſraël Do-
 minum diſcentes: Quis aſcendet ante nos contra
 Chananeum, & erit dux belli? dixitq; Do-
 minus, Iudas. Et viceſimo: Venerunt in domum
 Dei, hoc eſt in Silo, vbi erat arca, conſuluerunt-
 que Dominum, atque dixerunt: Quis erit in ex-
 ercitu noſtro princeps certaminis contra filios
 Benjamin? Quibus Dominus reſpondit, Iudas.
 & poſt: Prius aſcenderunt, & ſterunt coram
 Domino & conſuluerunt eum, dicentes: Debeo
 vltra procedere ad dimicandum, contra filios
 Benjamin fratres meos, an non? Quibus ait De-
 us: Aſcende. Et decimo primi Regum:
 Conſuluerunt Dominum, utrum nam Saul
 venturus eſſet illuc, reſponditq; Dominus: Ecce
 aſconditus eſt domi. & viceſimo primo ſecun-
 di: Dauid conſuluit oraculum Domini, dixitq;
 Dominus. Hæc verò oraculi conſulendi ra-
 tio ſtante ſolum primo templo ſeruata eſt.
 nam in ſecundo Talmudici negant arcam
 vllam fuiſſe, ſed lapidem, vt dixi, ſolum eſt
 terra tres digitos eminentem.

Excepto verò oraculo conſultus Deus re
 ſpon-

spondit modò per prophetas, modò per sacerdotes, modò per somnia. vnde scriptum est, vt dixi: *Saul consuluit Dominum, & non respondit ei neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas.* Per sacerdotes autem id est, per pontificem illud, credo, significat, quod tricesimo primi Regum refertur de Abiathar pontifice. *Ait David ad Abiathar sacerdotem: Applica ad me Ephod. Et applicauit Abiathar Ephod ad David. & consuluit David Dominum dicens: Persequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixitq; ei Dominus: Persequere. absque dubio enim comprehendes eos, & excuties pradam.* Eodem pertinet illud octauo decimo Iudicum: *Rogauerunt sacerdotes, vt cõsuleret Dominum, vt scire possent, an prospero itinere pergerent. Qui respondit eis: Ite in pace.* Hic verò sacerdos post dicitur habuisse Ephod. Et quoniam scriptum est Exodi vicesimo quinto, institutos esse lapides onychinos, & gemmas ad ornandum Ephod, & Rationale, addidere Talmudici, lapides Vrim, & Thumim, siue Doctrinam, & Veritatem in Pectorali pontificis extitisse, quorum conspectu sacerdotes occulta intelligerent, & populo traderent, dum plus solito prælucere, nam re-
tento naturali colore nihil immutandum significasse, atque hos etiam lapides secun-

do templo constructo lucere desisse. vt supra diximus.

De prophetis iam dictum est. *Olim, inquit primo Regum, sic loquebatur unusquisque vadens consulere Deum: Venite, carnis ad Videntem, id est, ad prophetam, & quarti octauo: Vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum dicens: Si euadere poterò de infirmitate mea hæc? Inseram hic quoque locum insignem de Prophetis consultis à Iosaphat, & Achab regibus, octauodecimo secundi Paralip. Congregauit Achab rex Israël prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus, an quiescere? at illi, ascende, inquirunt, & tradet Deus in manu regis. Aduocatus inde Michæas primum dixit eadem, deinde adiuratus, vt vera diceret, adiecit: Dominus dedit spiritum mendacij in ore omnium prophetarum tuorum, & Dominus locutus est de te mala. accessit autem Sedecias vnus de prophetis, qui prospera nunciabant, & percussit Michæa maxillam, & ait: Per quam viam, transiit spiritus Domini à me, vt loqueretur tibi? dixit Michæas: Tu videbis, inde ad regem: Si reuersus fueris in pace, non est locutus Dominus in me. Verum prophetae quoque post secundi templi constructionē defecerunt, vt ante diximus. Somniorum porrò ratio fuit huiusmodi.*

Obser-

Obseruationem somniorum Deus prohibuit, diuinam in somnis nunciationem negligi noluit. prohibuit autem Deuteronomij octauo decimo: *Nec inueniantur, qui ariglos sciscitetur, & obseruet somnia, atque auguria, nec sit maleficus, nec incantator, nec qui pythones consulat, nec diuinos, nec querat à moribus veritatem. Omnia enim hac abominatur Dominus.* Itaque secundo Paralipomenon tricesimo tertio, rex Manasses reprehenditur, quòd somnia obseruaret, & maleficis artibus inseruiret. & xxiiij. Hieremiæ scriptum est: *Propheta, qui habet somnium, narret somnium, & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè. Quid palcis ad triticum dicit Dominus.* De spontanea verò Dei monitione per somnium multa supersunt testimonia. Numerorum duodecimo: *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum, at non talis seruus meus Moyses, ore enim ad os loquar ei, & palam, non per enigmata, & figuras Dominum videt.* Itaque Gedeon septimo Iudicum, somnium se vidisse narrans, expositionem quoque veram accepit, & tertio tertij Regum: *Apparuit Dominus Salomoni per somnium dicès: Postula quod vis vt dem tibi.* & ille *Da mihi cor docile.* Igitur vt enigilauit Salomò, et intellexit, qd esset somniũ, profectus Hierusalẽ,

stetis coram arca fœderis. Hæc autem ratio monendorum hominum seruata est à Deo vsque ad extremum. Siquidem scribit S. Matthæus: *Hæc cogitante Ioseph, ecce angelus Domini apparuit ei in somnis, dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam, conjugem tuam.* & ij. Ioel: *Et erit in nouissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu meo super omnem carnem. prophetabunt filij vestri, & filia vestra, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somniabunt.* Naturalium ergo somniorum, vt q̄ plerunq; incerta sint. & ab incerta causa proficiantur, nullam habendam esse rationem, censuit Deus, non autem eorum, quæ ipse immisit. Quod cum fecit, simul etiam id egit, vt homo intelligeret, somnium illud non oportere contemni, sed veri aliquid ab illo portendi, vt ea, quæ Ioseph, & Daniel tanta cū laude ingenij coniecerunt.

Quatuor aut̄ modis Deus siue consultus hominibus respōdit, siue non consultus verba ad eos fecit. aut enim ipse simpliciter est loquutus, aut per visionem, & somnium alloquutus, aut angelus simpliciter est affatus, aut per visionem, somniumve affatus. Primi sit exemplum. *Dixit Dominus ad Abraham, Iacob, Iosue.* Secundi: *Factus est sermo Domini ad Abraham per visionem dicens.* Tertij: *Et*

Et angelus Domini de calo clamauit dicens, Abraham. Quarti: Apparuit angelus Domini Ioseph in somnis dicens.

Deum verò verba fecisse interpretantur sacrarum litterarum expositores, eum non verba, quæ auribus percipi possent, fecisse, sed eorum, ad quos loquutus est, mentem ita informasse, vt non solum res, tanquam præsentem, oculis cernerent, sed etiam se à Deo diuinitus moneri sentirent, & perinde afficerentur, ac si Deum loquentem audirent, & intelligerent quæ diceret. Quæ verò hoc modo dicta sunt, prophetia fuerunt, & quibus hæc dicta sunt, prophetæ vocati sunt. Vnde tertio decimo tertij Regum dixit propheta quidam: *Loquutus est Dominus ad me in sermone Domini, dicens: Non comedas panem, & non bibes aquam ibi. tum propheta quidam ait illi: Et ego propheta sum similis tui, & angelus loquutus est mihi in sermone Domini, dicens: Reduc eum tecum in domum, vt comedat panem, & bibat aquam.* Quod autem de verbo Dei dixi, id S. Basilius scripsit in commentario psalmi xxviiij. *Vox Dei diuersa est ab ijs vocibus, quæ in sensum aurium cadunt, id enim accidit, cum mens hominum quibus ille vocem suam tradere vult, visione quadam informatur, perinde atque in somnijs. nam vt in his animus noster quorundam veluti verborum*

borum notis imbuatur, nulla voce ad sensum auri-
viam accedente, sed ipsa mente quibusdam, re-
rum insignibus informata, sic putanda est Dei
vox, quam propheta audisse dicuntur. Neq; ve-
rò omnes, de quibus scriptum est. Dixit Do-
minus ad eos, illud à Deo ipso loquente acce-
perunt, sed à Propheta aliquo, cuius men-
tem Deus imbuerat, illud hauserunt. Cum
autem dicitur dominus venisse ad aliquem,
ea non prophetia putatur, sed simplex mō-
nitio, vt de Laban, & Abimelech.

Propheta igitur aut per visionem vigi-
lantes, aut per somnium dormientes edocti
de rebus futuris sunt, idque aut per ange-
lum, aut sine angelo, visione, vt vocant, ima-
ginaria, excepto vno Moyse, qui sine som-
nio, & angelo, visione, vt appellant, intelle-
ctuali creditur instructus fuisse, atque ea,
quæ edidit, prædixisse. Verum sacer sermo,
vt inquit Philo de somnijs, aut tanquam
Rex facienda imperavit, aut tanquam
præceptor vtiliter instituit, aut tanquam cō-
filiarius opportunè eos admonuit, qui sibi
ipsi non poterant consilium capere; aut tan-
quam amicus arcana communicavit, quæ
profanos audire nefas erat, aut demum ex
quibusdam aliquid requisivit, vt de Ada-
mo. Scriptura verò, quæ semper de Deo lo-
qui reuerenter est solita, tamen vt rudes ho-
mines

mines erudiret, homini eum comparauit, atque ei membra, motus & voces, non veritatem, sed vtilitatem discipulorum respiciens tribuit, quia plerique nequeunt Deum sine corpore cogitare, neque alio modo ad officium se referre, nisi audiant, Deum ire, redire, irasci, vlcisci, ac tela ad vindicandos sceleratos in promptu habere, atque interdum etiam hominem appellare.

De Scribis. CAP. X.

VT porrò prophetæ voluntatem DEI prænunderunt, sic Scribæ legem eius interpretati sunt. Huius autem rei primordia ab ipso quoque Moyse sunt introducta. is enim alia voce populo tradidit, alia in scriptum contulit. Primæ traditiones, secunda lex dicta. Quæ verò voce Moyse docuit, ea primum cum Iosue cõmunicauit, Iosue inde cum Senioribus, Seniores cum Prophetis, Prophetæ cum Scribis. Has traditiones posterior Hebræorum schola Cabalam historicam appellauit. De traditionibus Moyse extat testimonium S. Lucæ sexto Actu: *Audiuimus hæc dicentem, quoniam Iesus Nazarenus hæc mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses.* Seniorum horum quoque mentio vsurpatur secundo Iudicium: *Seruiserunt Israël. Domino cunctis dieb. Iosue, & seniorum, quæ post*

post eum vixerunt, & nouerunt omnia opera Domini, qua fecerat in Israël. De traditionibus autem eorum loquitur S. Matthæus, & S. Marcus: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum? non enim lauant manus suas, cum panem manducant. Iesus autem respondens ait illis: Quare vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? Item: Pharisei, & omnes Iudæi, nisi crebro lauerint manus, non manducant, tenentes traditionem Seniorum.*

Vt etiam Moyses primus legem dedit, sic etiam primus exposuit. Indicat id quod scriptum est in Euangelio de cathedra Moyfis. atque inde sequuti reliqui principes in eadem obseruatione steterunt. Vnde Leuitici x. scriptum est: *Dixit Dominus ad Aaron: Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis tu, & filij tui, quando intrabitis in Tabernaculum Testimonij, ne moriamini. Et ut habeatis scientiam discernendi inter Sanctum, & Profanum, inter Pollutum, & Mundum, doceatisq; filios Israël omnia legitima mea, qua locutus est Dominus ad eos per manum Moysi.* Quare Iosephus quoque scriptum reliquit, secundo aduersus Appionem: *Legislator non semel legem suos audire voluit, sed in vnaquaq; septimana alia opera relinquentes ad legem audiendam congregari, eamq; perfectè discere.*

Quod

Quod idem scripsit quoq; Philo libro tertio de vita Moyſi: *Moris, inquit, fuit, Sabbathis operam dare philoſophia principe anteceden- te, ac docente qua opus factu, ac dicto eſſent, reli- quis audientibus, ex quo nunc etiam philoſo- phantur Sabbathis patrio more: nam oratoria in ciuitatibus ſchola ſunt omnium virtutum, qui- bus diuina, humanaq; intelliguntur, & corri- guntur.* Ex mandato etiã legis ſeptimo quo- que anno Leuitæ verba legis populo trade- re tenebantur.

His ita conſtitutis ſucceſſit Dauid, qui vt cæteras reipub. partes, ſic hanc quoq; for- mauit. Etenim cum Leuitarum numerum iniſſet, ex his ſexies mille ſcribas, ac iudices fecit, cumq; mox ſacra Leuitarum officia familijs diſtribueret, qualdam etiam ſuper Iſrael conſtituit, *ad docendum & indicandũ,* vt xxiiij. & xxvj. primi Paralipom. continetur. Qui verò hi ſcribæ, ac iudices fuerint, qui & docuerint, & iudicarint, nemo adhuc quod ſciam, oſtendit. Græcus autem inter- pres priore loco eos γραμματέας, & κηρτάς, poſteriore, τῶ γραμματέυειν & διακρίνειν ſcripſit, quibus verbis duo officia exprimuntur eorum, qui legem interpretabantur, v- num vt verba legis legerent, alterum, vt, ſi opus ex poſitione eſſet, exponerent. Itaque γραμματέας aptius verterentur Lectores, quam

quam vocem ecclesia quoq; Christiana ser-
 uauit, quàm Scribæ. Quod probatur ex iij.
 Esdræ, vbi Esdra dicitur ἀγνώστῃ τῶ νόμῳ,
 id est, Icto legis, cum alibi dicatur γραμμα-
 τεὺς, id est, Scribæ. & ex decimo S. Lucæ: vbi
 loquens Christus ad legis peritum, siue Scri-
 bam quendam. qui dixerat, *Doce quid faciēs
 uitam eternam possidebo, restōdis, quid est scrī-
 ptum in leg? quomodo legis?* id est quomodo
 profiteris munus interpretis, si hoc nescis,
 quod sciscitaris? Quinetiam idem cap. v. vj.
 x. & xj. eiusmodi homines vocauit, γραμμα-
 τῆς, νομικοὺς, & νομοδιδασκάλους, id est Scri-
 bas, legis peritos, & legis doctores. Quod ve-
 rō ijdem dicantur κριταί, id est iudices, &
 διακρίνειν. id est, dijudicare, siue distinguere,
 id omnino ad interpretationis rationem re-
 fertur, quæ dijudicationem, & distinctionē
 desiderauit, præsertim verò in lingua He-
 bræa, in qua constat, voces paucissimas esse,
 atque ex notarum, & disjunctionum varie-
 tate varias significaciones recipere: Probat
 hoc Philo in eo libro, qui inscribitur, om-
 nes probos esse liberos. sic enim de Esæis
 Iudæis loquitur: *Constitutam maximè septi-
 mam habent diem, in qua ab alijs quiescum ope-
 ribus, in qua ad sacra loca aduenies, quæ syna-
 goga vocantur, ordine ætatis iuuenes senioribus
 subsident, decoro cum ornatis audiemus.* deinde
 unius

vnus Biblia sumens legit, alter verò ex peritissimis
 minimè nota exponit, nam pleraque per syn-
 bola antiqua imitatione apud eos traduntur.
 Probat item eiusdem cum Essæis ætatis S.
 Paulus, qui ei consuetudini congruenter ad
 Corinthios scripsit: *Propheta duo, aut tres
 in ecclesia dicant, ceteri dijudicent.* Græcè δὲ
 ἄλλοι δύο λέγοντες, id est duo legant, reliqui expli-
 cent. Inde post Dauidem Iosaphat rex, cum
 morè hunc exoleuisse, ac legē plerisq; incog-
 nitā esse videret, *sacerdotes, ac Leuitas per om-
 nes ciuitates Iudæ dimisit, qui eam docerent.* II.
 Paral. xvij. *Tertio anno regni sui misit de prin-
 cipibus suis, ut docerent in ciuitatibus Iudæ, &
 cum eis Leuitas, & cum eis sacerdotes, docebāt.
 quæ populum in Iudæ, habentes librum legis Do-
 mini, & circuebant cunctas vrbes Iudæ, atq; e-
 rudiebant populum.* Idem post etiam fecit Io-
 sias rex, inuento in templo, quod euanuisse
 putabant, Deuteronomio. quarto Regum
 xxij. *Ascendit rex templum Domini, & om-
 nes viri Iudæ, & vniuersi, qui habitabant in
 Hierusalem, cum eo sacerdotes, & propheta, &
 omnis populus. legitq; omnibus audientibus om-
 nia verba libri fœderis, qui inuentus est in domo
 Domini.* Successit inde post aliquot annos
 calamitas Babylonica. Qua post annos lxx.
 perfuncti in patriam sunt restituti. Ab illo

tempore aperte lex permissa videtur principibus sacerdotum, & scribis. quod ex ijs, quæ dicentur, intelligitur: in illa certè rerum confusione lex aut amissa, aut neglecta, aut corrupta potissimum, aut cognitionis, aut correctionis indiguit. Itaque Esdra, qui & sacerdos, & scriba, & princeps sacerdotum, ac scribarum dicitur, in patriam iam restituto templo reuersus, legis codices superiore exilio, ac clade amissos inuestigauit, ac deprauatos emendauit, atque, ut nunc sunt, ex Hebræorum traditione distinxit, idemque populo inscio legem tradidit. Sic enim scriptum est apud eum: *Esdra parauit cor suum, ut inuestigaret legem Domini, & faceret, & doceret præceptum et iudicium.* Item: *Congregati sunt principes familiarum uniuersi populi, sacerdotes, & Leuite apud Esiram Scribam, ut interpretaretur eis verba legis. & nono tertij: Stetit Esdras sacerdos, & lector legis super lignum, tribunal, quod fabricatum erat, & assumpsit librum coram omni multitudine.* Ab Esdra verò alij instituti putantur, qui legem explanarent, difficultates tollerent, librosque custodirent, ne rursus corrumperentur, siquidem eodem in loco sic pergitur: *Dixit Esdra principi sacerdotum, & lectori, & Leuitis, qui docent multitudinem.* Ecce, ut Esdra, qui sacerdos, & scriba dictus est.

iam

iam princeps sacerdotum, & lector legis dicitur: nam pro *Leuitis, qui docent multitudinem*, nimirum ipsos principes sacerdotum, & scribas intellexit. Hi verò ab Esdra aduocati cõmuni cum eo consilio quædam loca sacrorum librorum male affecta sanarunt, & canonem scripserunt eorum librorum, qui maximè probarentur, vt Talmudistæ asserunt. Ergo ab illo tempore principes sacerdotum, & Scribæ legis exponendæ munus præcipuè obierunt, legisque doctores, vt dicti, sic etiam habiti sunt. vnde illud est Matthæi xiiij *Omnis scriba doctus in regno cælorum similis est homini patri familias, qui profert de thesauro suo noua, & vetera.* & xvj: *Qui ergo scriba dicit, quòd Heliam oporteat primum venire?* & Marcus xvj. *Quomodo dicunt scribæ, Christum filium esse Dauid.* Quare meritò Herodes rex, homo profelytus, id est, Iudæus ascititius, cum de Christo nato audisset, nec locum, vbi oriturus erat, teneret, ea de re Principes sacerdotum, & scribas consuluit. siquidem, vt scribit S. Matthæus. conuocatis principibus sacerdotum, & scribis sciscitatus est, vbi nasceretur Christus? Post autem cum Christus docere in templo cœpisset, qui nec princeps sacerdotum, nec Scriba, nec Leuites esset. præcipuè principum sacerdotum, & scribarum oculos in

se conuertit. Quare! i potissimum, cuiusnā auctoritate id faceret, quæsiuerunt, nam S. Lucas xx. sic prodidit: *Docente Iesu populum in templo, & euangelizante conueniunt principes sacerdotum, & scribae dicentes: Dic nobis, in qua potestate hæc facis? quis est, qui dedit tibi hæc potestatem?* Itaq; S. Matthæus, & S. Marcus huic quæstioni quasi occurrentes scripserunt. Christū docuisse, non tanquā scribas, sed tanquam potestatem habentē, id est, non tanquam interpretem legis, sed tanquā legis latorē. Interpretes enim illa verba in ore habere solebant: *Dicit Dominus.* Christus autem: *Dislum est antiquis, ego autem dico.* Eiusmodi verò Scriba fuit ille, de quo S. Paulus prima ad Corinthios: *Vbi sapiens, vbi scriba?* id est legis peritus: eiusmodi doctor fuit Nicodemus, quem Christus legis magistrū vocauit, & redarguit: tales doctores illi, quibus cū Christus duodennis in templo de lege differuit: talis Phariseus ille, de quo S. Matthæus xxi j. *Interrogauit vnus ex Pharisæis, nomine Gamaliel, legis doctor honorabilis vniuersa plebi.* Deniq; eiusmodi quoque fuit Iosias Scriba Phariseus, de quo in vita S. Iacobi maioris: *Iosias vnus è Scribis Pharisæorum, misit funem in collum Apostoli, & post conuersus martyrio cum eo affectus est.*

Legem

Legem porrò docuere Scribæ duobus in locis, in templo, & synagoga. De templo indicat S. Lucas, cum inquit, Christum inuentum in templo inter doctores percontantem, & respondentem: item omnes euangelistæ, qui tradiderunt, illum sæpè in templo docuisse, ac concionatum esse. Vnde apud S. Ioannem xviii. ipse de se dixit: *Ego docui semper in synagoga, & in templo, quo omnes Iudei conueniunt.* Et S. Paulus Actuum xxiii. *Neque in templo inuenerunt me disputantem, neq; in synagoga.* Ea causa fecit, vt Scribæ quidam Scribæ templi vocati sint: quod indicat decretum Antiochi Magni apud Iosephum libro xij. *Senatus sacerdotes, Scribe templi, & sacri Cantores sint immunes à tributo, quod pro suo capite debet.* Quin etiam Helcias pontifex legem à se inuentam dedit Saphan Scribe templi, vt regi Iosia legeret. Et Iosias rex misit Scribam templi ad Helciam pontificem, vt pecuniam in templi instaurationem erogaret iiii. Regum.

Synagogæ autem, vt dixi, fuerunt ædes, quo Iudæi diebus Sabbathorum conuenire instituerunt, vt legem audirent. Vnde illud Actuum xv. *Moses à temporibus antiquos habet in singulis ciuitatibus, qui eum prædicent in synagoga, ubi per omne sabbatum legitur.* De more verò docendi in synagoga ad ea,

quæ supra diximus, elici potest ex eo, quod narrat Philo de Effæis, & ex eo, quod de Christo scripserunt Euāgelistæ synagogas Galileæ percurstante, atq; ibi veritatem nūciantē. S. Matthæus IIII. *Circuivit Iesus totā Galilæam, docens in synagogis eorum, & predicans euangelium regni.* Lucas V. *Iesus venit Nazareth, & intravit secundum consuetudinem suam die Sabbati in synagogam, & traditus est illi liber Isaia propheta, Et descendit in Capharnaum ciuitatem Galileæ, ibiq; docebat illos sabbathis, & stupebant in doctrina eius, quia cum potestate erat sermo ipsius.* Item XIIJ. *Erat Iesus docens in synagogis Iudeorum sabbathis, & mulierem sanauit, respondens autem archisynagogus indignatus est, quia sabbatho curasset.* Hæc viuente Christo. Post mortem verò eius hæc doctrinæ in synagogis tradendæ extra Iudæam, & Galilæam memoria celebratur. Actuum IX. *Saulus petijt à pontifice epistolas in Damascum ad synagogas, ut si quos inuenisset huius uie viros, ac mulieres, vindictos perduceret in Hierusalem, inde conuersus, & ingressus in synagogas predicabat Iesum, quoniam hic est filius Dei, & Iij Paulus, & Barnabas cū venissent Salaminam predicabant verbum Dei in synagogis Iudeorum.* Item: *Venerunt Antiochiam Pisdia, & ingressi synagogam die sabbathorum sederunt, post lectionem autem legis, & prophete*

prophetarum miserunt principes synagoge ad
 eos, cumque dimissa esset synagoga, sequuti sunt
 multi Iudeorum. sequenti vero sabbatho penè
 vniuersa ciuitas conuenit audire verbum Dei:
 & xliij. Factum est in Iconio, vt simul intro-
 irem in synagogam Iudaorum, & loquerentur
 ita, vt crederet Iudaorum, & Græcorum copio-
 sa multitudo, & xviij. Venerunt Thessalonica,
 vbi erat synagoga Iudaorum: secundum au-
 tem consuetudinem Paulus introiit ad eos,
 & per sabbatha tria diserebat eis de scriptu-
 ris. Cum autem venissent Berreæ, in syna-
 gogam Iudaorum introierunt, cum autem cogno-
 uissent in Thessalonica Iudæi, quia & Berreæ
 predicatum est verbum à Paulo, venerunt &
 illuc. Paulus inde disputauit Corinthi in syna-
 goga per omne sabbathū, interponens nomen Do-
 mini Iesu, & migrans inde intrauit in domum
 cuiusdam nomine Titi Iusti colētis Deum, cuius
 domus coniuncta erat synagoga. Crispus autem
 archisynagogus credidit Domino cum omni do-
 mo sua. Deuenit inde Ephesum, & ingressus in
 synagogam disputauit cum Iudæis. inde xlix.
 Ephesi ingressus synagogam cum fiducia locutus
 est per tres menses disputans, & suadens de re-
 gno Dei. Neque verò solum in Asia, sed et-
 iam Romæ synagogæ Iudæorum fuerunt,
 & præsertim Libertinorum, qui, vt patet ex
 Actibus synagogam quoq; Hierosolymis

habuerunt. Testis est Philo in legatione ad Caium: Tiberius non dissimulauit, probari sibi Iudeos, qui abominarentur adulationem. aliquin passus non fuisse. trans Tiberim bonam vrbis partem teneri à Iudeis. Romani verò hi erant, pleriq; libertini. nam captiui in Italiam abducti, à dominis libertate donati fuerāt, haud quaquam aliquid ex patrijs institutis mutare coacti. sciebat enim, eos habere oratoria, & conuenire in ea, & maximè septimo quoq; die, quādo publicè patriam docentur philosophiam. Sciebat & sacras eos ex primitijs coacervare pecunias, ac Hierosolyma mittere. Sed tamen neque Roma eos expulsi, nec Romanam ciuitatem eis ademit, neq; in oratoria noui aliquid molitus est: neq; conuenire eos vetuit ad legum interpretationes. Atque hæc quidem de scribis, id est legis doctoribus hæc tenus.

De Septem Iudaorum hæresibus.

CAP. XI.

IOCVS inde admonet, quoniam de legis interpretibus diximus, vt de doctrina quoq; Iudæorum agamus, quæ vltimis celebrata temporibus, in septem partes diuisa fuit, quas septem hæreses appellarunt: fuerunt autè, teste S. Epiphanio, hæ: Sadducei, Scribæ, Pharisei, Hemerobaptistæ, Nazarei, Osszni, & Herodiani, de quibus
primum

primum sigillatim, deinde coniunctim edifferemus.

Sadducæi nomen à Sadoc accepere, Antigni discipulo, qui cum defecisset ad templum môtis Garizin à Manasse inter Samaritas constructum, Alexandro Magno regnante hæresim intulit Sadducæorum, teste Rabbi Abraham in Cabala historica. Hi verò, vt inquit Iosephus, fatum negarunt, atq; omnia nostro arbitrio subiecerunt, animas mortales esse, & propterea resurrecturas nõ esse, dixerunt. Deum mala omnia videre negarunt, & inhumani, ac longè ab omni communione auersi fuerunt: & vt addit S. Epiphanius, Angelos, & spiritum sanctum ignorarunt, atque omnia æqualiter cum Samaritis obseruarunt, cum tamen Iudæi essent, & Hierosolymis sacrificium facerent.

Scribæ verò, inquit S. Epiphanius, *Legis expositores fuere, velut grammaticam quandã scientiam exponentes, reliqua quidem, velut Iudæi facientes, verum superfluum quandam, & sophisticam interpretationem inducentes, non solum secundum legem viuentes, sed etiam abundantius: vt qui vrceorum demersiones, ac purificationes seruarent, poculorum item, ac patinarum, & aliorum ministerij vasorum, & tanquam videlicet ad sinceritatem, ac sanctitatem*
dispositis

dispositi, crebro manus lauarent, crebroque purificationes quaedam per lauacra adhiberent. Habebant autem simbrias quas iam significantes politiam ipsorum ad ostentationem elationis, & laudem spectantium, & phylacteria apud se ipsos pallijs addabant, hoc est latas notas purpure. Expositiones autem apud ipsos quatuor erant, una in nomen Moysis prophetae, secunda in preceptorem ipsorum Acsbam appellatum siue Baracibam, tertia in Andan, siue Annan, qui & Iudas, quarta in filios Asamonei. Neque verò dubium est quin hi ex eorum numero fuerint, quos legis doctores diximus.

Pharisæi porro, auctore Iosepho certiorum legalium rituum cognitionem professi sunt, vitam abiectionem egerunt, nihil molle, nihil delicatum adhibentes fatis omnia tribuerunt, nec tamen liberum hominis arbitrium sustulerunt, iudicium Dei futurum censuerunt, quo homines pro meritis premia, poenasque consequerentur, animas immortales duxerunt, earumque post mortem alias eterno carceri destinandas, alias in vitam reuersuras, si aut bonarum animarum in corpora hominum remigrarent, malorum autem in pecudum.

De his sic S. Epiphanius: Pharisæi eadem eum Scribis sentiebant, conuersabantur enim cum eis, Virginitati, & continentiæ studebant, frequenter orabant, cauentes, ne qua se labe corporis ma-

ris macularent: durissimis stratis cubabant. bis in sabbatho ieiunabant, secunda, & quinta die. decimabant decimationes, dabant primitias trigésimas, & quinquagesimas: sacrificia, ac vota exactissime persoluebant, in predicto verò Scribarum habitu incedebant per amacula, & alios ornatus, ac muliebria pallia, in latis crepidis, & calciametorum ligulis procedentes. Dicebantur Pharisæi, eò quod separati essent ab alijs propter spontaneam superfluam religionem apud ipsos receptam. Phares enim Hebraica lingua separationem significat.

Hemero baptistæ autem eadem cum Scribis, & Pharisæis senserunt, & cum Sadduceis resurrectionem mortuorum abnuerunt. Præcipui verò illud habuerunt, quòd se quotidie baptizarunt, unde nomen etiam acceperunt.

Iam verò Nazaræi à Galaadide, & Basanitide regione, et locis ultra Iordanem originem trahentes in omnibus instituta Iudaorum seruebant, circumcisionem, sabbatum, festiuitates omnes: victimas autem non martabant, neque animalis vescabantur. Patres accipiebant, de quibus scribitur in quinque libris Moysis, ipsos autem libros Moysis non probabant: dicebantque Moysen fuisse sed aliam legem, quam qua tradita esset, accepisse.

Osseni originem duxerunt à Nabatica regione, Iurana, Moabide, & Arcilitide, quo

est ultra mare mortuum, Iudæi quidem genere,
 sed moribus hypocrite, mentis industria versuti.
 Hi à Iosepho Essæi dicuntur. atque secun-
 do Belli his verbis describuntur: Essæi nu-
 ptias respuerunt, alienos verò filios adoptarunt,
 diuitias spernentes haud certas vrbes, quas inco-
 lerent, habuerunt, & bona sua cum socijs suis
 communicarunt, nec vestitum, nec calceum no-
 uum, nisi veteribus attritis, sumpserunt. Com-
 merciorum nullus inter eos vsus. egentibus præ-
 sto fuere, eandem ab illis beneficentiam relaturi.
 religionem mirificè coluere, frigida aqua se quo-
 tidie abluentes: inter vescendum summum silē-
 tium adhibere: non nisi probata continentia ho-
 mines in societate recepere: receptos autem ma-
 gnis execrationibus obstrinxere, se Deum fide-
 iustitiamq; culturos: deprehensos in peccatis so-
 cietate deturbauere, ac ne cibum delatum cape-
 rent, uenere, iudicia seuerissimè exercuere, mor-
 tem, & cruciatus contempserunt, animas bonorum
 ad fortunatas insulas abire, malorū ad loca in-
 ferna, putauere. In libro autem Antiquita-
 tum xvij. ita: Essæi cuncta ad Deum referunt,
 immortalem animam censent, in templo anathe-
 mata prohibent: sacrificia cum populo non cele-
 brant, quòd se putant mūditiā, et sanctitate illis
 prestare, moribus optimis sunt, agricultura stu-
 dent, omnia habent communia, neque vxoribus,
 neq; seruis utuntur, sacerdotes viros optimos
 eligunt.

eligunt, cibum simplicem, atq; habitum parcum,
 & mundum adhibent. & Plinius libro v. Ab
 occidente litora *Esseni* fugitant vsq; qua nocēt,
 gens sola & in toto orbe prater ceteras mira, si-
 ue vlla semina omni ventre abdicata. sine pecu-
 nia, socia palmarum. In diem ex e quo conueni-
 rum turba renascitur, largè frequentant. quos
 vita sessos ad mores eorum fortuna fluctus agi-
 tat. Ita per seculorum milia (incredibile dictū)
 gens eterna est in qua nemo nascitur. tam fer-
 cunda illis aliorum vite poenitentia est: infra
 hos *Engadda* oppidum fuit, secundum ab *Hiero-
solyms* fertilitate, palmetorumque nemoribus,
 nunc aliterum bustum. Inde *Masada* castrillum
 in rupe, & ipsum haud procul *Asphalite*. Sed
 multo præclarior Philo in eo libro, quem
 inscripsit. Omnes probos esse liberos. In *Sy-
ria*, inquit, & *Palastina*, quæ partes *Iudaorum*
 sunt haud modice, dicuntur quidam nomine
Essæi, numero vltra quattuor milia, à voce *Gra-
eca* *Essæi*, quasi ἔσσοι, id est sancti vocati, quomā
 Dei cultores p̄cipue sum, nulla animalia sacri-
 cantes, sed m̄ies suas sacras efficiēdas existimā-
 tes. Hi vicatim habitant, vrbes vitates propter
 eorū, qui tractant ciuitates, improbitates: eorū
 alij agricultura student, alij artes exercent q̄ p̄-
 eis socia sunt neq; aurū, neq; argentū sibi condūc-
 neq; agros latos parant cupiditate reddituū, sed
 necessitate victum. Nemo bellicorum armorum
 apud

apud eos est opifex: sed neq³ in pace vllum mercaturæ genus attingunt: seruos non habent, sed liberi omnes sunt mutua ministeria (suppeties. Rationalem, & naturalem phylosophiam respuunt, diuinam amplectuntur. Morali maxime student patriarum legum auxilio vsi. quas precipue septima die docentur. Imbuuntur autem sanctitate, iustitia, ceterisq³ virtutibus tres regulas adhibentes, D. i. virtutis, hominumq³ amorem. Quod Deum diligant, illud est indiscio, quod perpetuam castitatem adhibent, insurandum, & mendacium non dicunt: & quod honorum omnium, nullius verò mali auctorem esse Deum arbitrantur. Quod virtutis studiosi sint, ex eo perspicitur potest, quod pecuniam, & gloriam negligunt, quod voluptates respuunt, & constantiam præstant. Quod hominum charitate flagrent, indicat amor, & societas inter eos: una enim est omnibus domus, una vestis, vnum ararium, vnus sumptus: communis victus, & vita. quin etiam questus in commune conferunt, egrotantes communiter curant, & seniores loco parentum habent.

Herodiani verò, vt inquit Epiphanius, omnino Iudei erant, sed vani atq³ hypocrita, verum Herodem putabant Christum Dominum, qui in omnibus scripturis, legeque, ac prophetis expectatur, & ob ipsum decepti Herodem sacra bant induci ex dicto hoc: Non d. ficiet princeps
ex Iuda,

ex Iuda, atque dux ex femoribus ipsius, donec venerit, cui reseruat, huic reseruatum esse dicentes, qui erat alienigena. Item Tertullianus de Præscriptionibus: Pharisei additamenta quedam legis astruendo à Iudeis deusi sunt. Herodiani Christum Herodem esse dixerunt.

Ex his autem omnibus præcipuè floruerunt ante Christi aduentum Pharisei & Sadducæi, itaque Hierosolymis, vt inquit Iosephus, populares Phariseis, optimates Sadducæis se adiunxerunt. Phariseorum autem extraordinarias in repub. opes agrè inde ferens Ioannes Princeps leges ab eis allatas (hæ nouæ traditiones erant præter antiquas Moïsaicas) sustulit, & ad Sadducæos se contulit. Pharisei tamen adeo potentia valuerunt, vt post auxilio Demetrii Eucæri, Syriæ regis, bellum Alexandro Regi Iudæorum intulerint, & Moabitide, ac Galaatide terra ipsam cedere compulerint, inde mortuo illo Alexandram reginam sibi obsequentem adepti leges suas recuperarunt, ac multò vehementius sæuire in vrbe, & regno toto institerunt, quousque res ad duos fratres regios recidit, Hyrcanum, & Aristobulum, quorum alter Phariseus, alter Sadducæus fuit. Cum autem Christus euangelium suum prædicare populo cœpit, Scribæ, Pharisei, Sadducæi, & Herodiani præcipuè vigerunt, ac

propterea soli in Euangelio memorantur, ut qui Christo nouam doctrinam prædicanti se præcipuè obijcerent, atque ut ipsi sæpe illum tentandi causa varijs interrogationibus fatigarunt, ac verbis irretire conati sunt, sic & ipse illos infectatus, & hypocrisim, ac doctrinam eorum, ut parum vitæ congruentem detegere nixus est: Recitabo ordine ipsa Euangelij loca, ut res clarissimè cognoscatur. S. Marcus cap. iij. *Exeuntes Pharisei cum Herodianis, consilium faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum.* & vij. *Pharisei, & quidam de Scribis, cum vidissent quosdam de discipulis Domini communibus manibus, id est, non lotis, manducare panes, vituperauerunt. Pharisei enim & omnes Iudæi, nisi crebro lauerint manus, non manducant tenentes traditionem Seniorum, & à foro venientes, nisi baptizentur, non comedunt, & alia multa, quæ tradita sunt illis seruari, baptismata calicum, et vrecorum, & aramentorum, & lectorum.* S. Lucas xj. *Vos Pharisei quod de foris est calicis, & cistini, mundatis.* S. Matthæus xv. *Tunc accesserunt ad Iesum Hierosolymis Scribæ, & Pharisei dicentes: Quare discipuli tui transgredientur traditiones Seniorum? non enim lauant manus suas, cum panem manducant. ipse autem respondens ait illis: Quare & vos transgredimini mandatū Dei propter traditionem vestram? Nā Deus*

Deus dixit: *Honora patrem tuum, & matrem,*
 & qui maledixerit patri, vel matri, moriatur.
 Vos autem dicitis: *Quicumque dixerit patri,*
 vel matri, *Munus quodcumque est ex me, tibi*
 proderit, & non honorificabit patrem suum, &
 irritum fecistis mandatum Dei propter tradi-
 tionem vestram. Quas traditiones declarans S.
 Hieronymus epistola CLI sic inquit: *Quan*
ta traditiones Phariseorum sint, quas hodie vo-
cant de leg^{is} veteris, & quam aniles fabula, euolue-
re nequeo, neq, enim libri patitur magnitudo, &
pleraque tam turpia sunt, ut erubescam dicere,
dicam tamen unum in ignominiam gentis inimicæ.
Prepositos habent, synagogis sapientissimos
quosq, fædo operi delegatos, ut sanguinem virgi-
nis, siue menstruatae mundum, vel immundum,
si oculis discernere non potuerint, gustu prelibet.
Præterea, quia iussum est, ut diebus sabbathorū
sedeat unusquisque in domo sua, & non egre-
diatur, neq, ambulet de loco, in quo habitat. si
quando eos iuxta litteram caperimus artare, ut
non iaceant, nec ambulent, nō stent, sed tantum
sedent si velint præcepta seruare, solent respon-
dere, & dicere. Rabakiba, & Symeon, & Hil-
le magistri nostri tradiderunt nobis, ut bis mille
pedes ambulemus in Sabbatho, & cetera huius-
modi, doctrinas hominum, præferentes doctrinæ
Dei. Hinc scripsit S. Eucherius super pri-
imum Actuum: Sabbathi habens iter, Sabbathi
iter sig-

iter significare mille passus. quia sabbatho
 vsque ad montem Oliueti ire Iudæis licitum
 erat. vel certè, sicubi fuissent, tanto spatio
 deambulandi licentiam præsumebant. Iam verò
 S. Marcus viij. *Cauete à fermento Phariseorum,
 Sadducaorum, & Herodianorum.* S. Matthæus xvj. *Accesserunt ad eum
 Pharisei, & Sadducæi tentantes, & rogauerunt
 eum, ut signum de cælo ostenderet eis. Itaque
 dixit. Intuemini, et cauetes à fermentis Phariseorum,
 & Sadducaorum: tunc intellexerunt quia non
 dixit cauendum à fermento panum, sed à doctrina
 Phariseorum, & Sadducaorum.* & xij. *Pharisei
 videntes discipulos lege respicias sabbatho,
 dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt,
 quod non licet facere in Sabbatis.* Item: *Tunc
 responderunt ei quidam de Scribis, & Phariseis:
 Magister volumus à te signum videre.* & xxij. *Accesserunt
 ad eum Sadducæi, qui dicunt, non esse resurrectionem,
 & interrogauerunt eum, in resurrectione, cuius erit
 de septem vxor? omnes enim habuerunt eam.* & post:
*Pharisei autem audientes, quod imposuisset
 silentium Sadducæis, conuenerunt in vnum,
 & interrogauit vnus ex eis legis doctor tenens
 eum.* & S. Marcus xij. *Mittunt ad eos quosdam
 ex Phariseis, & Herodianis, dicentes, licet tributa
 dare Cesari, an non? His ergo tentationibus
 irritatus Christus, mores eorum, ac vitia de-*

demonstrauit, inquitens xxiiij S. Matthæi, & S. Lucæ xx. *Super Cathedram Moysi sederunt Scribae, & Pharisei, omnia ergo, quæ dixerant vobis, seruate, & facite, secundum opera verò eorū nolite facere. dicunt enim, & nō faciunt, al ligant autem onera grauiora, & importabilia, in humeros hominum, digito autem suo nolūt ea mouere. Omnia verò opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus, dilatant enim phylacteria sua, & magnificant simbrias, amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi, Væ vobis Scribae, & Pharisei hypocrytae, quia comeditis domos viduarum oratione longa orantes, quia circuitis mare, & aridam, ut faciatis vnum proselytum, & cum fuerit factus, facitis eum filium gehenne duplo, quàm vos, quia decimatis mentam, & anethū, & cuminum, & reliquistis, quæ sunt grauiora legis, iudicium, misericordiam, & fidem, hæc oportuit facere. & illa non omittere, quia munda tis quod defores est calicis, & paropsidis, intus autem pleni estis rapina, & immunditia, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia, quia edificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum. Quas autem simbrias, & phylacteria Phariseorum nominauit, de ijs sic mand*

darat Deus Numerorum xv. *Loquere filijs*
Israël, & dices ad eos, ut faciāt sibi simbrias per
angulos palliorum ponentes in eis vittas hyacin-
thinas, quas cum viderint, recordentur omnium
mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes
suas. Consuetudinem verò totam Phari-
sæorum sic explicuit S. Epiphanius: Habe-
bant simbrias quasdam significantes politias ipso-
rum ad ostentationem elationis, & laudem spe-
ctantium, & phylacteria pallijs suis addebant,
hoc est latas notas purpure. simbria enim orae, &
margines sunt, phylacteria verò signa, ac nota ip-
sius purpure, quæ inquit Dominus dilatata
fuisse, nam simbrias, & prætextus quosdam in-
quatuor alis amiculi unusquisq; habebat ex ip-
so stamine illigatas, quo tempore continenter age-
bant, ac virginitatem exercebant. In Actis in-
de horum etiam mentio celebratur, vt cap.
iiij. Loquentibus Apostolis Hierosolymis, ad po-
pulum supervenerunt sacerdotes, & magistra-
tus templi, & Sadducæi, dolentes quod docerent
populum, & annunciarent in Iesu resurrectionē
ex mortuis. & v. Exurgens pontifex, & omnes
qui cum eo erant, quæ est heresis Sadducæorum,
repleti sunt zelo. & xxiiij. Sciens Paulus, quia
vna pars erat Sadducæorum, & altera Phari-
sæorum, exclamavit in Concilio. Viri fratres ego
Pharisæus sum, filius Pharisæi, de spe, & resur-
rectione mortuorum ego indicor. et cum hac di-
xissæ,

xisset. facta est dissensio inter Phariseos, & Sadduceos. Sadducei enim dicunt non esse resurrectionem mortuorum, neque angelum, neque spiritum. Pharisei autem utrunque confitentur. Hactenus de septem hæresibus dictum sit.

Pharisæis autem adiuncti sunt Gaulonitæ. Hi Herode Magno regnante suborti sunt. Ea verò res ab hoc fonte profecta est. Cæsar Augustus sublatis veſtigalibus tributa ordinaria in caput, & agros indixit, atque ob id totum cœnſeri orbem Romanum inſtituit, ita vt Iudæam etiam, quam Herodi regi à se appellato subiecerat, cœnſeri, ac tributum in caput pendere iuſſerit. Quo facto Iudas quidam extitit, qui adiuncto Sadoco Phariſæo. negauit. populum Dei alium dominum, quàm Deū, agnoſcere debere, nec cœnſum Auguſto ſoluendum eſſe, quod ſeruitutem oſtenderet. Hunc verò qui ſectati ſunt, populū, ne tributū Cæſari daret, ſollicitarunt, mortem verò, & ſupplicia contempſerunt, in veſtitu, & cæteris cum Phariſæis cōſenſerunt. Vnde Phariſæi quoque aliquando Chriſtum tentandi gratia ſciſcitati ſunt, num dandum eſſet tributum Cæſari, quòd ea res per ea tempora variè iactaretur. Chriſtus autem reſpòdit, dandum eſſe, quòd eſſet Cæſaris, Cæſari, & quòd Dei. Deo, atq; ipſe quoque incenſum didrachma pro ſe, &

pro S. Petro pependit. Præcipuè autem Iudas sicarios, & Zelotas concitauit, qui gladio & sica eam opinionem tuebantur, & vitam repugnantibus adimebant, nec vllis supplicijs deduci de sententia poterant, adeo vt pueri illa opinione imbuti pertinaci tormentorum patientia spectatores obstupescerent Hæc S. Lucas II. S. Matthæus xvij. Iosephus libro Antiq. xvij & belli vij. Isidorus lib. Etymologiarum quinto, ca. xxxvj.

Atq; hoc quidem modo cultus, qui Deo ab hominibus sancta in ciuitate debetur, est constitutus, cuius summa eo demum refertur, vt vita rectè instituat, atque ex illius præscripto, & voluntate formetur. Quod quidem faciliè obtinebitur, si assiduè lex eius in ore, pectore, manibusq; versabitur, id est. si dicta, consilia, factaque nostra cum ea consentient, atque ea demum diligentia adhibebitur, vt & Deum diligamus, & DEO dilecti esse conemur, prout ille se velle ostendit, cū foedere cū Hebræis icto se illis futurum in Deum, Hebræos verò sibi in populum, demonstrauit.

CARO